

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

Пән: «Мейіргер ісі негіздері»
Мамандығы: 09120100 - "Емдеу ісі"
Біліктілігі: 4S09120101 - "Фельдшер"

Курс: 2

Семестр: 4

Қорытынды бақылау түрі: Емтихан

Жалпы еңбек сыйымдылығы сағат/кредиттер: КЗ: 144 / 6

Симуляция: 120

Шымкент, 2024 ж.

ONTUSTIK KAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 2 беті

Әдістемелік нұсқаулық «Мейіргер ісі негіздері» пәнінің жұмыс бағдарламасы (силлабусы) негізінде құрастырылды.

Оқытушы: Мәди Ә. Қ

Мамандығы: 09120100 - "Емдеу ісі"

Біліктілігі: 4S09120101 - "Фельдшер"

Әдістемелік нұсқаулық «Мейіргер ісі-2» кафедра мәжілісінде бекітілді.

Хаттама № 1 " 27 " 08 2024 ж.

Кафедра меңгерушісі: Г.Н. Айбекова

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 3 беті

1- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Кіріспе. Мейіргер ісі философиясы. Медициналық этика және деонтология негіздері.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

1. Мейіргер ісі философиясы. Медициналық этика және деонтология негіздері.
2. Медициналық ұйымдардың негізгі типтері, құрылымы және жұмысын ұйымдастыру. Медициналық ұйымдардағы санитариялық-эпидемиологиялық тәртіп, түрлері, тәсілдері, құралдары.
3. АИИ туралы түсінік, инфекциялық үрдіс. Инфекциялық бақылау, АИИ алдын алу.
4. Қабылдау бөлімінің құрылымы және негізгі қызметі. Антропометрия, медициналық құжаттарды жүргізу. Пульсті, АҚ өлшеу әдістемесі. ТАЖ, дене температурасын өлшеу әдістемесі және диурезді бақылау.

Медицина - ең ежелгі мамандықтардың бірі. Ол ем қолданып, шипа дарытудың бай тәжірибесін меңгеріп, адам іс әрекеттерінің өзге түрлерінен ерекшеленетін белгілі бір қасиеттер иеленеді. Көне замандардан бері дәрігерлікпен шұғылданатын адамдарға айрықша адамгершілік талаптар қойылып келеді. Ежелгі дәуір медицинасында дәрігерлер басшылыққа алуға тиісті адамгершілік талаптардың тұтас бір жиынтығы қалыптасқан.

Дәрігер беделіне жете мән берген ежелгі дәуір медицинасының негізін қалаушы Гипократтың (б.д.д. 460-377 жж.) адамгершілік қасиеттері кең таралды. Арада едәуір уақыт (2500 жылдан астам) өткеніне, әрі заманның ғылыми жетістіктеріне қарамастан, кейінгі деонтологиялық қағидалардың барлығы, тіпті қазіргілері де «Гиппократ антының» мазмұнын бұлжытпай қайталайды.

Орта ғасырлар кезінде медицина қызметкерлерінің мінез құлқына философ, ғалым Әбу Әли ибн Сина (Авиценна) жеке көңіл бөлген. Авиценна медицина ғылымында өшпес із қалдырған ғұлама емші болды. Оның «Канон врачебной науки», - атты негізгі еңбегі бес ғасыр бойы (XII-XVII) шығыстың да, батыс еуропа елдерінің де, медицина университеттерінде оқытылып келді және 35 рет қайта басылып шықты. Авиценна, дәрігер айрықша тәндік және рухани қасиеттерге -сұңқардың қырағылығына, қыздай жұмсақ қолына, жыланның даналығы мен арыстанның жүректілігіне ие болуға тиіс, - деп есептеді. Қоғамдағы адамдардың мінез-құлқы мен өзара қарым-қатынасы көптеген нормалармен, ережелермен және салт-дәстүрлермен реттеледі.

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 4 беті

Этика— адамгершілік туралы және оның әлеуметтік мәні туралы ілім. Медициналық этика - медицина қызметкерлерінің адамгершілік қасиеттерінде көрініс табуда. Ол медицина қызметкерлерінің ерекшеліктері мен қоғамда алатын орнына байланысты мінез-құлық нормаларын реттейтін қағидалар жиынтығын қамтып, дәрігердің науқастармен және олардың туыстарымен өзара қарым-қатынасын, тән және жан тазалығын қарастырады.

Медициналық этиканың құрамдас бөлігі деонтология болып табылады. Бұл жаңа ғылым саласы XIX ғасырдың басында пайда болды (грекше deon - тиісті; logos - ғылым, ілім). Деонтология термині қолданысқа енгеніне аса көп болтан жоқ: өткен ғасырдың басында ағылшын философы И. Бентам оны адамның кәсіби мінез-құлқы туралы ғылымның атауы ретінде ауызға алған.

Медициналық деонтология- медицина қызметкерлері қызметінің моральді-этикалық негіздерін, олардың рухани және жеке қасиеттеріне қойылатын талаптарын, қоғам мен халық алдындағы жауапкершіліктерін, науқастармен, олардың туыстарымен, әріптестерімен өзара қарым-қатыстарын қамтиды. Бұған дәрігердің кәсіби тұрғыдан өсу, науқастардың тілек талаптарын мейлінше қанағаттандыру мақсатымен емдеу, аурудың алдын-алу мекемелерінің қызметін ұйымдастыру мәселелері жатады. «Дәрігершеберлігі» ұғымын техникалық тәсілдер қауызына қамап қоюға болмайды. Бұл - дәрігердің бойына біткен «клиникалық ойлау жүйесі» деп аталатын, интеллектуальді жұмыс түрінде көрінетін творчестволық үрдіс. Яғни, дәрігердің мінез құлқына, алдына келген ауруды қабылдай біліп, мұқият, әрі толықтай тексеруіне, лайықты қортынды жасауына тікелей қатысты нәрсе. Дәрігер ауру адамға көмек көрсетіп, оны сырқатынан айықтыруға, еңбек ету қабілетін қалпына келтіріп, ажалдан арашалап қалуға жаралған. Бұл үшін ол өз мамандығын сүйіп қана қоймай, кәсіби шеберлігін де ұдайы арттырып отыруы тиіс. Тек жеткілікті клиникалық тәжірибесі бар дәрігер ғана тиімді көмек бере алады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Қол жуудың деңгей саны?

- a) 3
- b) 5
- c) 6
- d) 7

2. Белгілі профильді науқастар тобына емдеу-алдын алу көмегін көрсету үшін мамандандырылған мекеме ?

- a) емхана
- b) медсанбөлім
- c) жедел көмек станциясы
- d) диспансер

3. Мүмкіншілігі шектеулі науқасты тасымалдау тәсілін анықтайды?

- a) бөлімшенің аға мейірбикесі
- b) дәрігер
- c) қабылдау бөлімшесінің мейірбикесі
- d) палата мейірбикесі

4. Медбикелік ісі негізін қалаушыларды атаңыз

- a) Даша Севастопольская
- b) Флоренс Найтингейл
- c) Екатерина Бакунина

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 5 беті

d) Варвара Щедрина

5. Медбикелік ісінің негізгі принциптерін атаңыз

- a) өмірге деген, адам құқығына, жетістіктеріне құрмет
- b) дәрігердің айтқандарын шала орындау
- c) ұлтқа қатыссыз науқасты жақсы күту
- d) науқасқа көңіл бөлу және сүйеу

6. Халықаралық кодекске орай медбикелердің фундаментальды жауапкершілігінің төрт негізгі аспектілерін атаңыз

- 1. қиыншылықты жеңілдету
- 2. ұқыптылықпен күту
- 3. аурудың алдын алу
- 4. денсаулықты тіктеу
- 5. дәрігердің айтқандарын толығымен орындау
- 6. денсаулықты қуаттауға кірісу

Дұрыс жауапты табыңыз

A) 1,2,3,5 B) 2,3,4,6 B) 1,3,4,6 Г) 3,4,5,6 Д) 2,3,4,5

7. Патронаж дегеніміз не?

- a) үнемі аурулардың үйіне барып тексеру
- b) медбикенің жасөспірімдермен жұмысы
- c) медбикенің кәрі адамдармен жұмысы
- d) медбикенің бөлімшедегі жұмысы

8. Қандай ауруларға стационарлы емдеу көрсетіледі?

- a) емханадан бағыт алған ауруларға
- b) стационарлы-курортты емдеуден өткен ауруларға
- c) диспансерлі тіркеуде тұрған ауруларға
- d) туб диспансерде тіркеуде тұрған ауруларға

9. Адам өміріндегі кездесетін әлеуметтік, психологиялық және ішкі дүниелік жағдайлардың жиынтығы, аталады

- a) денсаулық,
- b) қоршаған орта
- c) науқас
- d) медбике

10. «Денсаулық» түсінігі білдіреді

- a) аурудың болмауы
- b) физикалық және материалды жетістіктер
- c) аурудың болмауы және көңіл күй комфортты
- d) толық физикалық, психикалық және әлеуметтік жағдайдағы жетістіктеріялық есептер:

Ситуациялық есептер:

1.Қабылдау бөліміне ыстығы шыққан бес жасар баланы алып келді, баланың ыстығы көтерілген, жағдайы орташа ауырлықта. Балаға дәрігер ыстығын түсіретін дәрі берді. Бала қолында шприці бар мейірбикені көргенде қорыққаннан айқайлап жылады. Бұл кезде мейірбике не істеу керек?

2.Кардиология бөлімінде жатқан 72 жастағы қария науқас ауруының қауіпті екеніне қарамастан, мен бәрібір емделмеймін «өлімім» жеткен көрінеді деп мейірбикенің манипуляцияларынан бас тартты. Бұл кезде мейірбике науқасқа қандай көмек көрсету керек?

3. Науқас диагностика бөлмесіне келгенде қатты қорқу сезімінен есінен танып қалды.Мейірбикенің іс әрекеті қандай?

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 6 беті

2- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Медициналық ұйымдардың негізгі типтері, құрылымы және жұмысын ұйымдастыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Емдеу бөлімі.

Аурухана емдеу бөлімдерінен тұрады. Емдеу бөлімдері мынадай болып келеді.

А. Жалпы сала:

- терапевтік (жүрек, өспе, асқазан, ішек т.б. ауруларға арналған.

-Хирургиялық (қимыл мүшелерінің жарақатымен, ішкі құрылысқа операция жасайды, бастың миы шайқалған т.б.)

Былай бөлінген ауруханалар аудандық, ауылдық жерлерде жиі кездеседі.

Б. Арнайы бөлімдер, аурулардың ауыратын бір жүйесін емдеу үшін (жүрек-кардиологиялық, өкпе-пульмонологиялық, жарақат-травматологиялық нейрохирургиялық т.б.).

Қызыметтері:

1. Дәрілік көмек көрсету.

2. Сырқатты анықтау.

3. Үйде немесе емханада емдеуге жағдай болмаған уақытта, ем жүргізе білу.

Емдеу бөлімінің құрылысы.

1. Емделушіге арналған палата.

2. Емделушіге арналған санитарлық бөлме.

3. Тамақ таратуға арналған буфет.

4. тамақ қабылдауға арналған асхана.

5. Емдеу кабинеті (егу бөлме).

6. Ординаторлық (дәрігерлер бөлмесі)

7. Бөлім меңгерушісінің кабинеті.

8. Бөлімдегі бас мейірбикенің кабинеті.

9. Жамылғылар (таза денелік және төсек жамылғылары үшін)

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 7 беті

10.Палаталық мейірбикелерге арналған бөлме.

11.Манипуляция(клизма) жасаудың орны.

Терапия бөлімінің палаталары кең, жарық, көп дегенде 6 адамға есептелінген болу керек.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жүйпен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді палаталардың ішкі орта объектілерінде және стационарлы бөлімшелердің функционалды белмелерінде, медициналық аспаптарда және құрал-жабдықтарда жою _____ аталады.

2. Оттегі құрамдастарға қандай дезинфекциялаушы құралдар жатады?

- a) хлорамин
- b) сутектің асқын тотығы
- c) жасыл бриллианттың ерітіндісі
- d) сулема ерітіндісі
- e) калий перманганатының ерітіндісі б)йод

Жауаптардың дұрыс комбинациясын таңдаңыз:

- a) А) 3,5,6
- b) Б) 1,4,5
- c) В) 1,2,5
- d) Г) 2,5
- e) Д)2,4

3. Хирургтың операция алдында қолын жууға қандай дезинфекциялаушы құралдар қолданылады?

- a) калий перманганатының ерітіндісі
- b) сулема ерітіндісі
- c) 3)диоксид
- d) хлоргексидин биглюконаттың 0,5%-тік спирттік ерітіндісі
- e) сутектің асқын тотығы
- f) құмырска үсті кышқылының ерітіндісі (первомур)
- g) фурацилин

Жауаптардың дұрыс комбинациясын таңдаңыз:

- a) А) 2,4,6
- b) Б) 3,4,6
- c) В) 1,6,7
- d) Г) 2,5,6
- e) Д) 3,6,7

4. Дезинфекция әдістерін атаңыз?

- a) термиялық әдіс
- b) химиялық әдіс
- c) механикалық әдіс
- d) биологиялық әдіс
- e) консервативті әдіс
- f) физикалық әдіс

Жауаптардың дұрыс комбинациясын таңдаңыз:

- a) А) 1,2,6
- b) Б) 2,3,6
- c) В) 2,4,6

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 8 беті

- d) Г) 1,3,5
e) Д) 2,3,5
5. Бөлімшеде инфекцияны табу мақсатымен жүргізілетін дезинфекция _____ деп аталады.
6. Ошақты дезинфекцияның түрлерін атаңыз?
- бастапқы
  - ағымды
  - негізгі
  - 4) генеральді
  - қорытынды
- Жауаптардың дұрыс комбинациясын таңдаңыз:
- A) 2,5
  - Б) 3,4
  - В) 1,5
  - Г) 1,4
  - Д) 1,3,5
7. Аурудың төсек-орын жабдықтарын дезинфекциялау қалай аталады (матрац, жастық, жамылғыш) ?
- қайнатумен жуатын үйде жуу
  - камераларда пароформалинді және пароауалы әдістермен
  - 2% хлорамин ерітіндісінде сулау
  - кварцтау
  - кейінгі кептірумен ұрып-соғу
8. Аурудың төсектік және денелік киімдерін дезинфекциялау қалай жүзеге асырылады?
- камераларда пароформалинді және пароауалы әдістермен
  - 2% хлорамин ерітіндісінде сулау
  - жуатын ерітіндіде сулау
  - кварцтау
  - қайнатумен жуатын үйде жуу
9. Аурухана ішілік инфекцияны профилактикалау мақсатымен бөлімшеде күнде жүргізілетін дезинфекция _____ аталады.
10. Сәйкестікті табыңыз:
- дезинфекцияның механикалық әдісі
  - дезинфекцияның физикалық әдісі
  - а) қайнату
  - б) едендерді жуу
  - в) буды қолдану
  - г) киімдерді жуу
  - д) палаталарды кварцтау

Ситуациялық есептер:

- Инфекциялық аурумен ауырған науқас стационардан шығарылды. Палатада қорытынды дезинфекцияны қалай жүргізу керек? Аурудың төсек-орын жабдықтарын қалай дезинфекциялау керек?
- Медбике палатаны тазалады, шаңды сүртті, аурудың төсек-орнын қағып жинады. Медбике пайдаланған дезинфекция түрін және әдісін атаңыз?

3- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Инфекциялық қауіпсіздік. Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта.

5.2. Сабақтың мақсаты:

ONTÜSTIK KAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 9 беті

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Науқас түсер алдында палатадағы төсек, тумба, дәрет ыдысына арналған заттар дезинфекциялық ерітіндідегі дымқыл шүберекпен сүртеді. Осыған орай, бөлімнің жұмыс бөлмесінде дезертінді мен шүберегі бар таңбалы ыдыс болады. Ыдысты жабық ұстау қажет. Төсекке вегетивті қалыптағы кесте бойынша камералы дезинфекциядан өткен төсек жабдықтары төселініп, төсек жабдықтарына таза төсек жамылғысы жамылады. Науқасқа жеке заттар (арудың жағдайына байланысты) бөлінеді: стақан, су жылытқыш, т.б. содан соң тиянақтап жуылады. Науқас жазылып шықаннан кейін жеке қолданылған заттар дезинфекцияланады.

Науқас ауруханаға түскен кезде гигиеналық заттарды алуына рұқсат беріледі. Битпен түскен аурулар қабылдау бөлмесінде алғашқы тазалаудан өтеді, ерекше қадағалауда болады және қажет болған жағдайда толық битсіздендіру үшін қайта тазалаудан өтеді. Рұқсатпен, әр ауру өз бөлімінде гигиеналық душ қабылдай алады (7-10 күнде 1 рет). Дене және төсек жамылғыларын 7-10 күнде бір рет (душ қабылдағаннан кейін) және жамылғы кір болған жағдайда ауыстырылады.

Жамылғыларды ауыстыру мерзімі арнайы журналда тіркеліп отырады, оны бөлімнің шаруашылық бөлімнің медбикесі жүргізеді. Жамылғыларды іріктеу мен талқылауға арналған арнайы бөлме болу керек. Пайдаланған жамылғыларды еденге лақтырып тастауға тиым салынады. Жамылғыларды іріктеу мен талқылауға арналған бөлме ауасы тазартылған, еденнен 1,5 м жоғары плиткамен жапсырылған немесе майлы бояумен боялу керек. Жамылғыларды іріктеу кезінде халат, медициналық қалпақ, маска, резинка қолғап, шәркей болу қажет. Жамылғыларды іріктеп болғаннан кейін бөлме дезертіндімен жуылады, арнайы киім жууға жіберіледі, аяқ киім мен қолғап дезинфекцияланады. Бөлмелерді жинау үшін жеке белгі қойылған мүлік және шүберек бөлінеді, олар жинаудан кейін дезинфекцияланады. Науқастар күнде таңертең және кешке, ұйықтар алдында жуыну керек. Тамақ ішер алдында міндетті түрде қол жуу керек. Төсектен тұрмайтын науқастар үшін жуыну төсектің жанында ұйымдастырылады. Бұған орай, бөлмеде белгі соғылған ыдыстар (шәйнек, леген), су және ағызба суға арналған пайдаланылғаннан кейін дезинфекцияланады. Науқастарға палатадағы көрші төсек отыруына тиым салынады, сонымен бірге келушілерге де науқастың төсегіне отыруға рұқсат берілмейді. Бұл жағдайда палатада орындық болуы керек. Палатаның күніне кем дегенде 4 рет ауасы тазартылу керек. Ауруханалар үшін белгіленген түскі астан кейінгі демалыс және күн тәртібі барлық науқастар және аурухана жұмыскерлері үшін қатаң қадағалану керек. Ауруханалардың бөлімдерінде күзет тәртібі мен күн реті қатаң сақталу

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әлістемелік нұсқаулық		96 беттің 10 беті

керек, науқастар мен персоналдардың дауыстап сөйлемуі, бөлмелерді таңертең ерте және кешкісін кеш жинамауы керек. Науқастар басқа бөлімдерге баруға рұқсат етілмейді.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.
  - a) кесетін құралдарды
  - b) кеспейтін құралдарды
  - c) резеңкеден жасалынған бұйымдарды
  - d) астауышты, зәр қабылдағышты
  - e) науқастың ыдыс-аяғын
2. 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:
  - a) 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - b) 10 литр су + 50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - c) 10 литр су + 500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - d) 7 литр су + 3 литра 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - e) 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
3. Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - a) 24 сағат
  - b) 12 сағат
  - c) 6 сағат
  - d) 48 сағат
  - e) 1 ай
4. Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - a) 6
  - b) 4
  - c) 2
  - d) 10
  - e) 20
5. Емдеу палатасында (1 төсек орын есебімен) аудан нормативі ... кв.м.
  - a) 7
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 10
  - e) 12
6. Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - a) 70% этил спирті ертіндісімен
  - b) 0,5% хлорамин ерітіндісі
  - c) ағын сумен жуу
  - d) сутегі асқын тотығы
  - e) 0,5% новокаин ерітіндісі
7. Басты жуу, тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - a) жеті күнде бір рет
  - b) ластанғанына байланысты
  - c) аптасына екі рет
  - d) он күнде бір рет
  - e) айына бір рет

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 11 беті

8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
- сутегі асқын тотығы
  - 0,15% карбофос ерітіндісі, ниттифор
  - 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ерітіндісі
  - 10% сірке қышқылы ерітіндісі
  - 70 % этил спирті
9. Сіркені жою үшін қолданылады:
- жылы асханалық сірке су
  - сутегі асқын тотығы
  - сабынды су
  - сынапты май
  - кожалық сабыны
10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
- канның қалдығы
  - жуғыш зат қалдығы
  - тоттану
  - хлорлы тотықтырғыш
  - тұз қалдығы

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Д есімді науқас 39жаста, жұқпалы ауруханаға ауруының 3-күні ішінің төменгі бөлігінде толғақ тәрізді қарқынды ауырсынуға, әсіресе сол жақ мықын бөлігінде, тенезмге, артқы тесігінде дірілді тартпалы ауырсынуға, жиі сұйық нәжіс шырыш және қан аралас, тәулігіне 15рет, тәбеті жоқ, әлісздікке және бас айналуға шағымданды. температурасы 38,6°C, пульсі -92¹, АҚ – 110/65мм.с.б. Жүрек пен өкпеде ауытқулар жоқ. Тілі құрғақ, ақ жабындымен жабылған. Іші шамалы желденген, сигматәрізді ішегі бірден ауырсынбалы пальпацияланады.

- Болжам диагноз
- Тексеру жоспары
- Емдеу принципі

Ситуациялық есеп №2

Стационарға ПТУ-тің 2 студенті іште ауырсынуға, жүрек айнуға, құсуға, дене температурасының жоғарылауына шағымданып түсті. Біреуінде іші өткен. Тамақты жегеннен кейін 6 сағаттан кейін жедел ауырған.

- Болжам диагноз
- Тексеру жоспары
- Емдеу принципі

4- сабақ

5. 1. Сабақтың тақырыбы. Санитарлық - эпидемияға қарсы режим.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 12 беті

- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Жараға жұқпаның түсуі кез келген жараның жиі кездесетін және қауіпті асқынуларының бірі болып табылады. Міне, сондықтан да барлық хирургиялық жұмыстардың негізгі жара жұқпасының алдын алу (сақтандыру) қағидасына тіреледі. Жараның беткі қабатына тиетін нөрсенін барлығында ауру туғызатын микробтар болмау керек, (стерильдену кажет), сондай-ақ жараға түскен микробтарды барышпа өлсірету кажет. Жара жұқпасының алдын алу және онымен күресу үшін қазіргі заманда хирургияда жұқпадан сақтандырудың біртұтас жүйесін құрайтын асептика мен антисептиканың өр алуан төсілдері қолданылады. Микробтарды жараға түскенге дейін жоюға бағытталған, сөйтіп, оны жұқпаға ұшыраудан сақтайтын іс-шаралардың (жара жұқпасынан сақтандыру өдістері) жиынтығы асептика деп аталады. Асептиканың негізгі заңы: жараға тиетін нөрсенің бөрі микробсыз, яғни стерильді болуы тиіс. Асептикаға қол жеткізу үшін, негізінен, микробтар үшін қатерлі жоғарғы температура (бумен, қайнату арқылы стерильдеу) және кейде өр түрлі химиялық заттар (спирт, йод), сонымен бірге ультрадыбыс, газдар, иондаушы сәулелену пайдаланылады. Жарадағы микробтар санын азайтуға немесе оларды жоюға бағытталған іс-шаралар жүйесі антисептика деп аталды.

Антисептиканың төмендегідей түрлері бар:

- механикалық (жұқпа түскен жараны алғашқы хирургиялық өндеуден өткізу, яғни микробтар мен өлітіндерді алып тастау мақсатында жараның түбімен шеттерін ойыш кесу);
- физикалық (жараға ылғал тартқыш макта-дөке таңғышын салу, кептіргіш ұнтақ, тампон, білте, дөкенің ұзын жолағы түріндегі тампон немесе резина немесе пластмасса түтік түріндегі білтені пайдалану, сондай-ақ жараны ауа көмегімен емдеудің ашық өдісімен кептіру). Осылайша микробтардың өмір сүруі мен көбеюіне кедергі келтіретін қолайсыз және тіндердің ыдырау енімдерімен улы заттар токсиндерінің сіңуін азайтатын жағдайлар жасалады.

химиялық (бактериологиялық әрекеті микробтардың дамуы мен кебеюін басып тастайтын және бактерицидті өрекеті — олардың елуін қамтамасыз ететін антисеп-тикалық заттар қолдану).

Мейірбикенің жалпы жұмыс орнындағы қауіпсіздіктің жалпы шаралары Мейірбике міндеттері:

- Қолды жуу деңгейлерін сақтау.
- Биологиялық сұйықтықтармен, сонымен қатар қанмен жұмыс істегенде қолғап кию.
- Қолғапты шешкеннен кейін тез арада қолды жуу.
- Төгілген немесе шашылған зарарлы материалды тез арада жинау.
- Қолданылған құрал-саймандарды, күтім заттарын, таңу материалдарын нормативті құжаттарға сай тез арада зарарсыздандыру.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Заманауи сатыдағы ауруханаішілік инфекцияның көбею жолдарының себептері:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 13 беті

- a) дәрілік тұрақты микроорганизмдердің пайда болуы
- b) халықтың санитарлы мәдениетінің жоғарлауы
- c) медициналық қызметкерлердің денсаулық жағдайын бақылауда
- d) медициналық қызметкерлердің вакцинация жасауы
- e) мекеменің науқасқа күтім жүйесіндегі дұрыстығы

2. Науқастың төсек жаймаларын (матрац, жастық, корпе) дезинфекциялау ...

жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы бар камерада
- b) қайнатып жуу
- c) 2% хлорамин ерітіндісі
- d) кварцтау
- e) қағып желдету

3. 10% хлор ерітіндісін дұрыс дайындалғанда сақтау мерзімі:

- a) 1-3 күн
- b) 5-7 күн
- c) 10-12 күн
- d) 14-15 күн
- e) 1 ай

4. Бөлімшені ылғалды тазалау жүргізу үшін пайдаланатын дезинфекциялаушы

ерітінді:

- a) 1% кальций гипохлорид ерітіндісі
- b) 10% хлорлы әк ерітіндісі
- c) 2% хлорлы әк ерітіндісі
- d) 0,5% хлорамин ерітіндісі
- e) 3% хлорамин ерітіндісі

5. Аурухана бөлмесін ылғалды жинау ... рет.

- a) 2
- b) 1
- c) 3
- d) 4
- e) 5

6. Егу бөлмесінде жалпылама тазалау жиілігі:

- a) аптасына 1 рет
- b) айына 1 рет
- c) аптасына 2 рет
- d) аптасына 3 рет
- e) күнделікті

7. Егу бөлмесін ағымды тазалауда қолданылады:

- a) 1% хлорамин ерітіндісі
- b) 10% хлорамин ерітіндісі
- c) 0,2% хлорамин ерітіндісі
- d) 5% хлорамин ерітіндісі
- e) 3 % хлорамин ерітіндісі

8. Дезинсекция дегеніміз ... .

- a) насекомдарды жою
- b) инфекцияны жою
- c) науқасты санитарлық өңдеу
- d) гигиеналық шаралар
- e) микробтарды жою

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 14 беті

9. Аурухана ішілік инфекцияның алдын алу мақсатымен, бөлімшеде күнделікті жүргізілетін дезинфекция ... деп аталады.

- профилактикалық
- ошақты
- ағымды
- қорытынды
- күрделі

Деохлор ... түрінде шығады.

- таблетка
- ұнтақ
- концентріленген ерітінді
- гель
- суспензия

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

С. есімді науқас, 36жаста, аэропорттың медсанитарлық бөлігінің дәрігері жедел ауырды. Ішінде баяу ауырсыну, сосын көп ретті құсу және сулы, көп мөлшерде сұйық нәжіс тәулігіне 10рет байқалды. өздігінен асқазанын калий марганцовамен шайған, бірақ жағдайы жақсармаған: бас айналу, бас ауру, тоңу, дене температурасы 39,5°C көтерілген. Жедел жәрдеммен жұпалы ауруханаға әкелінді. Түскен кезде жағдайы ауыр, беті бозарған, ерні көгерген. Тері тургоры төмен, пульсі жиі. АҚ 60/40мм.с.б. Саусақтары мен табаны суық. Аяқ бұлшық еттерінде діріл, тілі құрғақ, ақ жабындымен жабылған. Іші пальпациялағанда эпигастрий тұсында ауырсынады, кіндік маңы мен илеоцекальді бөлігінде ауырсынады. Бауыр мен көкбауыр ұлғаймаған. қабылдау бөлімінде нәжісі көп мөлшерде, сулы, жасыл түсті, өткір иісті. Құсық массасы өтпен, тамақ қалдығынсыз. диурез төмен.

- Болжам диагноз
- Тексеру жоспары
- Ең алдымен қай ауруды жоққа шығару керек?
- Емдеу принципі

Ситуациялық есеп №2

М.есімді науқас 55жаста, бас ауруға, тоңуға, жүрек айнуға, бас айналуға, сол жақ бетінде күйдіргіш сезімге шағымданды. Қарағанда аурудың бірінші күні температура 39.5°C, сол жақ бетінде қызарған дақ сау теріден шеті анық, зақымдалған жерінің терісі қызарған, ыстық. Беттің және төменгі қабағының тері асты клетчаткасы айқын ісінген, эритема шетін пальпациялағанда ауырсынады. Екінші күні эритема бір кішкентай везикула пайда болды, сол жақ асты лимфа түйіндері пальпацияланады. Бұрын ондай байқалмаған.

- болжам диагноз
- емдеу принциптері
- госпитализация қажет пе?

5- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Дезинфекция.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 15 беті

- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Залалсыздандыру, дезинфекция – адам мен жануарларда, өсімдіктерде ауру қоздыратын микроорганизмдерді жоюға бағытталған шаралар жүйесі. Залалсыздандыру – жұқпалы аурулардың кең таралып кетуін болдырмау шараларының бірі. Қазақ халқы залалсыздандыру тәсілдерін ерте заманнан бері қолданып келген. Мысалы, ауырған адамның ыдыс-аяғын бөлек ұстап қайнату, науқастан түскен шашты, тырнақты көміп тастау немесе өртеп жіберу; мал шарушылығында – қораларды, көң-қоқысты тазалап отыру, дәнді дақылдарды күнге кептіріп алу, т.б.

Қолдану мақсатына қарай залалсыздандыру екі түрге ажыратылады: сақтық (профилактикалық) залалсыздандыру және ошақтық залалсыздандыру (күнделікті немесе ағымдық және қорытынды).

Сақтық залалсыздандыру – алдын-ала тағамдық өнімдерді дайындайтын және сақтайтын жерлерді, малдан алынатын шикізат немесе тағамдық заттар сақтайтын мекемелерді, мал қораларын, астық қоймаларын, емхана және ауруханаларды, әжетханалар мен қоқыс жинайтын орындарды арнайы тәсілдер қолданып өңдеу.

Ошақтық залалсыздандыру – ауырған адам мен малдың қасында болып, олар сауығып кеткенге дейін күнделікті бақылау жүргізіп отыру, ауруды емдеуге алып кете салысымен және аурудан жазылып кеткеннен кейін немесе ауру (адам не мал) өліп қалғаннан кейін бірден (көп кешікпей) ауру орнын толық өңдеуден өткізу.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жпппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

Залалсыздандырудың тәсілдері

Механикалық залалсыздандыруда үй ішін шаңсорғышпен тазалап, сабындап жуып, желдетеді, мал қораны су шашып сыпырады, малдың тұрағының құрал-жабдығын тазартады.

Физикалық залалсыздандыруда ультракүлгін, радиациялық, лазерлік сәулелермен, ультрадыбыспен өңдейді, қайнату, өртеу, бұмен немесе ыстық ауамен өңдеу, т.б. пайдаланылады.

Химиялық залалсыздандыруда қышқылдар мен сілтілер, формалин, хлор, хлорлы әк, натрий хлориді, хлорамин, фенол препараттары, тотықтырғыштар, т.б. қолданылады.

Мал шаруашылығында қораларды, топырақты, суды, жиналған садыраны, көңді; өсімдік шаруашылығында тұқымды, екпе көшеттерді, топырақты, қоймаларды, т.б. залалсыздандырады. Мал қораларын залалсыздандыру: 1) шаруашылық жұқпалы аурудан аман болған жағдайда – малды жайылымға шығарған соң, көктемде; 2) мал қолға қарайтын кезде – күзде жүргізіледі. Залалсыздандыру шараларының көлемі, қолдану тәсілдері және тиісті дезинфекциялық ерітінділерді таңдап алу жұқпалы аурудың берілу механизміне, қоздырғыштың төзімділігіне, өңдеуге алынған заттардың қасиетіне және санына, тұрғын үй мен мал қораның көлеміне қарай таңдап алынады. Залалсыздандыру жұмыстарын

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әлістемелік нұсқаулық		96 беттің 16 беті

келісімшарт бойынша санитарлық-эпидемиологиялық немесе дезинфекциялық станциялардың қызметкерлері атқарады.

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- a) дезинфекция
- b) стерилизация
- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен

4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.

- a) 180 градуста-60
- b) 160 градуста-15
- c) 132 градуста-20
- d) 120 градуста-25
- e) 110 градуста-25

5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:

- a) 6% сутегі асқын тотығы
- b) 70% спирт
- c) 1:5000 фурацилин
- d) 3% сутегі асқын тотығы
- e) калий перманганат

6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 45
- b) 60
- c) 20
- d) 10
- e) 5

7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 20
- b) 45
- c) 60
- d) 15

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 17 беті

- e) 10
- 8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
- 9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың
  - b) бензидинді сынаманың
  - c) фенолфталин сынамасының
  - d) азопирамин сынамасының
  - e) аспирин
- 10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.
  - a) 3
  - b) 1
  - c) 12
  - d) 7
  - e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

10айлық нәресте, 4 күн бұрын ауырған: температурасы 37.5°C, тәулігіне 2рет құсу, тамақтан бас тартады, жылауық, енжар. Температурасы фебрильді болып сақталып, тамақ жемейді, күнде құсады, салмағы азайды. Нәжісі тәулігіне 6-8рет, сулы, шырышпен. жүкпалы ауруханаға қаралды. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 38°C, айқын енжарлық, терісі құрғақ, беті үшкірленген, дауысы қырылдаған, ауызының шырышы құрғақ, тахикардия 160, жүрек тондары әлсіз, тахипноэ 46, іші желденген, пальпациялағанда ауырсынады.

1. Болжам диагноз
2. Тексеру жоспары
3. Емдеу принципі

Ситуациялық есеп №2

С.есімді науқас 25жаста, ауруының екінші күні жедел жәрдем шақырған. Жедел ауырған, дене температурасы 40°C, қатты бас ауру, әлсіздік, жүрек айну, бір рет құсу болған. Келесі күні жағдайы нашарлаған, терісінде көп мөлшерде бөртпе пайда болды. Қарағанда: есі дұрыс, бірақ қозғалмайды, енжар, бозғылт. Терісінде, әсіресе аяғының, көп мөлшерде геморрагиялық бөртпе, бірен-саран бетінде, денесінде, кей жерде жабысқан. Ентікпе-ТАЖ 36^l, жүрек тондары естілмейді, пульсі жіп тәрізді, 104 соққы минутына. АҚ 60/0 мм.с.б. Тілі құрғақ, жабылған, іші жұмсақ, ауырсынусыз, бауыр мен көкбауыр пальпацияланбайды, зәр жүрмейді. Менингальді симптомдары жоқ.

1. Болжам диагноз
2. Тексеру жоспары
3. Емдеу принципі

6- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Стерилизация.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 18 беті

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Стерилизация (залалсыздандыру) . Стерилизация алдындағы тазарту

Стерилизация асептиканың негізгі тәсілінің бірі.

Стерилизация (залалсыздандыру) дегеніміз медициналық құрал жабдықтардағы микроорганизмдерді және оның спораларын, токсиндерін түбегейлі жою. Залалсыздандыруға медицинада дәрілер мен диагностикалық препараттар, тігіс және таңғыш материалдар, жаймалар, пациенттің күтіміне арналған заттар жіберіледі.

Залалсыздандырудың технологиялық барысы төмендегі кезеңдерден тұрады:

Медициналық құрал жабдықтарды зарарсыздандыру.

Залалсыздандыруға дейінгі тазалау.

Стерилизаторға материалды дайындау және жайғастыру.

Залалсыздандырудың өзін жүргізу.

Залалсыздандыру сапасын бақылау.

Залалсыздандырылған материалдарды сақтау.

Залалсыздандыру алдындағы тазалау V кезеңнен тұрады:

I кезең. Медициналық саймандарды қолданып болғаннан соң 1% лизоформин (дезинфекциялық ерітінділердің басқа да түрлері) ерітіндісіне 22°C 1 сағатқа салып қоямыз.

II кезең. 1 сағаттан соң медициналық құрал -саймандарды ағып тұрған судың астында 30 секундтан жуамыз.

III кезең. Медициналық құрал - саймандарды жуғыш ерітіндіге 15 минут салып қоямыз.

IV кезең. Жуғыш ерітіндінің ішінде құрал - саймандарды мақталы тампонмен инелерді мандренмен тазалаймыз.

V кезең. Медициналық құрал - жабдықтарды жуғыш ерітінділерден алып, ағып тұрған судың астында жуып шаямыз. Жасалынып болғаннан кейін медициналық құрал-жабдықтардың тазалық сапасын тексереміз.

Медициналық құрал- саймандарды залалсыздандыру алдындағы тазалығын тексеру (көзге көрінбейтін қанды жуғыш ерітінділерді, дәрі – дәрмектерді, тат басқанды)

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жүйпен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- а) дезинфекция
- б) стерилизация

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 19 беті

- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау
- 2. Дезинфекция түрлері:
  - a) ошақты
  - b) медициналық
  - c) тұрмыстық
  - d) индивидуальды
  - e) санитарлы
- 3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.
  - a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
  - b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
  - c) жуғыш ерітіндісіне салып
  - d) кварцтандыру
  - e) қайнату әдісімен
- 4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.
  - a) 180 градуса-60
  - b) 160 градуса-15
  - c) 132 градуса-20
  - d) 120 градуса-25
  - e) 110 градуса-25
- 5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:
  - a) 6% сутегі асқын тотығы
  - b) 70% спирт
  - c) 1:5000 фурацилин
  - d) 3% сутегі асқын тотығы
  - e) калий перманганат
- 6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 45
  - b) 60
  - c) 20
  - d) 10
  - e) 5
- 7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 20
  - b) 45
  - c) 60
  - d) 15
  - e) 10
- 8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
- 9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 20 беті

- b) бензидинді сынаманың
- c) фенолфталин сынамасының
- d) азопирамин сынамасының
- e) аспирин

10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.

- a) 3
- b) 1
- c) 12
- d) 7
- e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

10айлық нәресте, 4 күн бұрын ауырған: температурасы 37.5°C, тәулігіне 2рет құсу, тамақтан бас тартады, жылауық, енжар. Температурасы фебрильді болып сақталып, тамақ жемейді, күнде құсады, салмағы азайды. Нәжісі тәулігіне 6-8рет, сулы, шырышпен. жүкпалы ауруханаға қаралды. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 38°C, айқын енжарлық, терісі құрғақ, беті үшкірленген, дауысы қырылдаған, ауызының шырышы құрғақ, тахикардия 160, жүрек тондары әлсіз, тахипноэ 46, іші желденген, пальпациялағанда ауырсынады.

- 4. Болжам диагноз
- 5. Тексеру жоспары
- 6. Емдеу принципі

7- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Медициналық қалдықтар.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АГЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Медициналық қалдықтар - бұл медициналық ұйымдарда емдеу-алдын алу шараларын жүргізу кезінде пайда болатын қалдықтар.

Медициналық қалдықтарға науқастарға күтім жасайтын заттар, таңғыштар, мақта, шприцтер, инелер, дәрі-дәрмектердің қалдықтары, дене тіндері және қан жатады. Олардың барлығы ықтимал қауіп төндіреді.

Залалсыздандырылмаған инъекциялық шприцтер мен инелер арқылы дұрыс кәдеге жаратылмаған (жануға бейім емес), дұрыс көмілмеу нәтижесінде бүкіл әлемде

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 21 беті

миллиондаған адамдар қауіпті ауруларды жұқтыруы мүмкін. Қалдықтарды дұрыс пайдаланбау көбінесе физикалық зақымға әкеледі: өткір қалдықтардан жарақаттану және денені кесіп алу. Жарақаттан басқа мұндай зақымданулар өте ауыр зардаптарға әкелуі мүмкін, өйткені В және С гепатиттері, АИТВ инфекциясы және т. б. сияқты қауіпті аурулардың қоздырғыштары тікелей қанға енуі мүмкін. Емдеу-алдын алу ұйымдарында медициналық қалдықтардың құрамында инфекция қоздырғыштары болуы мүмкін.

Сонымен қатар, медициналық қалдықтарда улы және радиоактивті заттар болуы мүмкін, олар топыраққа, ауаға және суға түсіп, планетаның экологиясына үлкен зиян келтіреді.

Медициналық қалдықтар қауіптілік дәрежесіне байланысты 5 класқа бөлінеді:

1. "А" класындағы медициналық қалдықтар - коммуналдық-тұрмыстық қалдықтардан ерекшеленбейді және қауіпті қасиеттерге ие емес;
2. "Б" класындағы медициналық қалдықтар – эпидемиологиялық қауіпті медициналық қалдықтар (жұқтырған және ықтимал жұқтырған қалдықтар. Қанмен және басқа биологиялық сұйықтықтармен ластанған материалдар мен құралдар. Патологиялық-анатомиялық қалдықтар, органикалық операциялық қалдықтар (ағзалар, тіндер).
3. "В" класындағы медициналық қалдықтар – эпидемиологиялық өте қауіпті медициналық қалдықтар (халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласында төтенше жағдайлардың туындауына әкеп соғуы мүмкін аса қауіпті және карантиндік инфекциялық аурулармен ауыратын науқастармен байланыста болған материалдар).
4. "Г" класындағы медициналық қалдықтар – токсикологиялық қауіпті медициналық қалдықтар (пайдалануға жатпайтын дәрілік, диагностикалық, дезинфекциялау құралдары). Құрамында сынабы бар заттар, аспаптар мен жабдықтар. Фармацевтикалық өндіріс шикізаттары мен өнімдерінің қалдықтары.
5. "Д" класындағы медициналық қалдықтар – радиоактивті медициналық қалдықтар (құрамында радиоактивті заттар үшін регламенттелген мәндерден асатын мөлшерде және концентрациядағы радиоактивті заттар бар).

Медициналық қалдықтар бір рет қолданылатын, су өткізбейтін қаптарға, пакеттерге, металл және пластик ыдыстарға, қауіпсіз кәдеге жарату үшін контейнерлерге жиналуы тиіс.

Медициналық қалдықтарды олардың қызметінің негізгі түріне жататын ұйымдарда кәдеге жарату қажет.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жүйемен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.
  - a) дезинфекция
  - b) стерилизация
  - c) асептика
  - d) антисептика
  - e) кварцтау
2. Дезинфекция түрлері:
  - a) ошақты
  - b) медициналық
  - c) тұрмыстық
  - d) индивидуальды
  - e) санитарлы
3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әлістемелік нұсқаулық		96 беттің 22 беті

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен
4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.
  - a) 180 градуста-60
  - b) 160 градуста-15
  - c) 132 градуста-20
  - d) 120 градуста-25
  - e) 110 градуста-25
5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:
  - a) 6% сутегі асқын тотығы
  - b) 70% спирт
  - c) 1:5000 фурацилин
  - d) 3% сутегі асқын тотығы
  - e) калий перманганат
6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 45
  - b) 60
  - c) 20
  - d) 10
  - e) 5
7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 20
  - b) 45
  - c) 60
  - d) 15
  - e) 10
8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың
  - b) бензидинді сынаманың
  - c) фенолфталин сынамасының
  - d) азопирамин сынамасының
  - e) аспирин
10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.
  - a) 3
  - b) 1
  - c) 12
  - d) 7
  - e) 2

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 23 беті

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

10айлық нәресте, 4 күн бұрын ауырған: температурас: температурасы 37.5°C, тәулігіне 2рет құсу, тамақтан бас тартады, жылауық, енжар. Температурасы фебрильді болып сақталып, тамақ жемейді, күнде құсады, салмағы азайды. Нәжісі тәулігіне 6-8рет, сулы, шырышпен. жұкпалы ауруханаға қаралды. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 38°C, айқын енжарлық, терісі құрғақ, беті үшкірленген, дауысы қырылдаған, ауызының шырышы құрғақ, тахикардия 160, жүрек тондары әлсіз, тахипноэ 46, іші желденген, пальпациялағанда ауырсынады.

7. Болжам диагноз
8. Тексеру жоспары
9. Емдеу принципі

8- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қабылдау бөлімшесі. Ауруханаға науқасты қабылдау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

- 1.Күту бөлімі –науқастарға, оларды әкелген адамдарға арналған. Бұл жерде кресло, орындықтардың жеткілікті саны, аурухананың анықтама қызметінің телефоны болуға тиіс.
- 2.Кезекші мейірбикенің кабинеті –бұл жерде жаңадан келген науқастардың тіркеуі, қажеттілік құжаттамалардың толтырылуы өткізіледі.
- 3.Қарау кабинеттері -(терапевт, хирург, гинеколог) дәрігерлерімен науқастарды қарауға арналған.
- 4.Процедуралық кабинет.
- 5.Танатын, кіші операциялық бөлмесі.
- 6.Санитарлық өткізгіш –науқастарды санитарлық өндеуге арналған (ванна, қайта киінуге арналған) бөлме.
- 7.Оңашалайтын бөлме-бөлек дәретханасы бар, диагноздары анықталмаған науқастарға арналған бөлме.
- 8.Рентген кабинеті.
- 9.Зертхана,
- 10.Дәретхана.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әлістемелік нұсқаулық		96 беттің 24 беті

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- a) дезинфекция
- b) стерилизация
- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен

4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.

- a) 180 градуса-60
- b) 160 градуса-15
- c) 132 градуса-20
- d) 120 градуса-25
- e) 110 градуса-25

5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:

- a) 6% сутегі асқын тотығы
- b) 70% спирт
- c) 1:5000 фурацилин
- d) 3% сутегі асқын тотығы
- e) калий перманганат

6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 45
- b) 60
- c) 20
- d) 10
- e) 5

7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 20
- b) 45
- c) 60
- d) 15

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 25 беті

- e) 10
- 8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
- 9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың
  - b) бензидинді сынаманың
  - c) фенолфталин сынамасының
  - d) азопирамин сынамасының
  - e) аспирин
- 10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.
  - a) 3
  - b) 1
  - c) 12
  - d) 7
  - e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

10айлық нәресте, 4 күн бұрын ауырған: температурасы 37.5°C, тәулігіне 2рет құсу, тамақтан бас тартады, жылауық, енжар. Температурасы фебрильді болып сақталып, тамақ жемейді, күнде құсады, салмағы азайды. Нәжісі тәулігіне 6-8рет, сулы, шырышпен. Жүкпалы ауруханаға қаралды. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 38°C, айқын енжарлық, терісі құрғақ, беті үшкірленген, дауысы қырылдаған, ауызының шырышы құрғақ, тахикардия 160, жүрек тондары әлсіз, тахипноэ 46, іші желденген, пальпациялағанда ауырсынады.

- 10. Болжам диагноз
- 11. Тексеру жоспары
- 12. Емдеу принципі

Ситуациялық есеп №2

С.есімді науқас 25жаста, ауруының екінші күні жедел жәрдем шақырған. Жедел ауырған, дене температурасы 40°C, қатты бас ауру, әлсіздік, жүрек айну, бір рет құсу болған. Келесі күні жағдайы нашарлаған, терісінде көп мөлшерде бөртпе пайда болды. Қарағанда: есі дұрыс, бірақ қозғалмайды, енжар, бозғылт. Терісінде, әсіресе аяғының, көп мөлшерде геморрагиялық бөртпе, бірен-саран бетінде, денесінде, кей жерде жабысқан. Ентікпе-ТАЖ 36^l, жүрек тондары естілмейді, пульсі жіп тәрізді, 104 соққы минутына. АҚ 60/0 мм.с.б. Тілі құрғақ, жабылған, іші жұмсақ, ауырсынусыз, бауыр мен көкбауыр пальпацияланбайды, зәр жүрмейді. Менингиальді симптомдары жоқ.

- 4. Болжам диагноз
- 5. Тексеру жоспары
- 6. Емдеу принципі

9- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Ауруханаға науқасты қабылдау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 26 беті

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Дәрігерлік алдын ала тексеру кабинеттері әр сырқат сайын ауыстырып тұруға арналған ақ жаймалармен қамтамасыз етіледі. Жедел дәрігерлік жәрдем көрсетуге арналған қажетті аспаптар бар. Қабылдау бөлімшесінің барлық кабинетінде тіке табиғи жарық болуы керек. Сырқат киініп-шешінгенде тонып қалмауы үшін бөлменің температурасы 250 С төмен болмауы керек. Алдын ала тексеру кабинетіндегі әрбір көшетканың жанында ағаш тор болуы керек. Сырқат киімдерін сақтайтын бөлме (торап) қабылдау бөлімшесіне жақын орналасуы қажет. Сырқат күтімінің сапасы медициналық қызметкерлердің мінез-құлқына және еңбектегі дұрыс ұйымдастырылуына байланысты. Соңғы жылдары қабылдау бөлімшесіндегі медициналық қызметкерлердің қызыметі бір қатар өзгеріпті. Күтім сапасына қойылатын талаптар артты, дәрілік жәрдем түрлері көбейді, жабдықтау аппаратуралары жақсарды. Осыған байланысты орта медицина қызметкерлеріне оның жалпы арнайы даярлығына қойылатын талаптар күшейді. Дұрыс әрі дәл қойылған қабылдау бөлімшесінің жұмысы көбіне аурухананың жұмысында анықтайды. Қабылдау бөлімшелері сырқатты тасымалдау үшін ыңғайлы түзік зембілдермен және доңғалататын зембілдемен (каталка), сондай-ақ жүретін сырқаттар үшін жылдың маусымына сай сырт киіммен жеткілікті мөлшерде қамтамасыз етілуі тиіс. Зембілдер мен доңғалататын зембілдер жеткілікті мөлшерде жастық тыспен, ақ жайма мен сайсеппен қамтамасыз етілуі тиіс, олар әрбір сырқаттан кейін ауыстырылып отыруы керек. Қабылдау бөлімшесінің жұмысы белгілі бірзілділікпен жүргізіледі: сырқатты тіркеу, дәрігерлік алдын ала тексеру, санитарлық жуып-шаю. Қабылдау бөлімшесі де осы тәртіппен орналасуы тиіс.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- а) дезинфекция
- б) стерилизация
- с) асептика
- д) антисептика
- е) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 27 беті

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы
- 3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.
  - a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
  - b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
  - c) жуғыш ерітіндісіне салып
  - d) кварцтандыру
  - e) қайнату әдісімен
- 4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.
  - a) 180 градуса-60
  - b) 160 градуса-15
  - c) 132 градуса-20
  - d) 120 градуса-25
  - e) 110 градуса-25
- 5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:
  - a) 6% сутегі асқын тотығы
  - b) 70% спирт
  - c) 1:5000 фурацилин
  - d) 3% сутегі асқын тотығы
  - e) калий перманганат
- 6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 45
  - b) 60
  - c) 20
  - d) 10
  - e) 5
- 7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 20
  - b) 45
  - c) 60
  - d) 15
  - e) 10
- 8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
- 9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың
  - b) бензидинді сынаманың
  - c) фенолфталин сынамасының
  - d) азопирамин сынамасының
  - e) аспирин

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 28 беті

10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.

- a) 3
- b) 1
- c) 12
- d) 7
- e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

10айлық нәресте, 4 күн бұрын ауырған: температурас: температурасы 37.5°C, тәулігіне 2рет құсу, тамақтан бас тартады, жылауық, енжар. Температурасы фебрильді болып сақталып, тамақ жемейді, күнде құсады, салмағы азайды. Нәжісі тәулігіне 6-8рет, сулы, шырышпен. жұкпалы ауруханаға қаралды. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 38°C, айқын енжарлық, терісі құрғақ, беті үшкірленген, дауысы қырылдаған, ауызының шырышы құрғақ, тахикардия 160, жүрек тондары әлсіз, тахипноэ 46, іші желденген, пальпациялағанда ауырсынады.

- 13. Болжам диагноз
- 14. Тексеру жоспары
- 15. Емдеу принципі

10- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқастың функциональды жағдайын бағалау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Термометрия

Адамның дене қызуы кез келген жағдайда салыстырмалы тұрақты болып келеді. Оны бірқалыпты ұстау күрделі жылу реттеу үрдістерімен қамтамасыз етіледі - құрамына перифериялық (тері, қан тамырлары) және орталық (гипоталамус) терморцепторлар, бас миында орналасқан жылу реттегіш арнайы орталықтар және жылу белу әрі беру деңгейін реттейтін эфферентті жолдар кіреді. Дені сау адамның қолтық астындағы қызуы 36,4 - 36,8°C аралығында тербеледі. Ең жоғарғы летальды қызу (яғни адам өміріне сай келмейтін температура, бұл кезде адам өледі) 43°C-қа тең, мұндай қызуда организмде зат алмасуының қайтарылмайтын өзгерістері басталады, клеткаларда ауыр құрылымдық заымданулар болады. Летальды ең төменгі қызу - 15 - 23°C.

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 29 беті

Өртүрлі жағдайларға байланысты дене қызуының физиологиялық тербелуі мүмкін. Мысалы, тік ішекте, қынапта, шап қыртысында, ауыз қуысында өлшенген қалыпты қызу қолтық астындағы қызуға қарағанда $0,4^{\circ}\text{C}$ жоғары. Балаларда зат алмасу неғұрлым қарқынды етеді, ал жылу реттеу механизмдері жетілмеген, сондықтан оларда үлкендерге қарағанда дене қызуы неғұрлым жоғары. Әйелдерде дене қызуы етеккірдің фазаларымен анықталады: овуляция (жетілген фолликулдың жарылып, жұмыртқа клеткасының шығуы) кезінде ол $0,6 - 0,8^{\circ}\text{C}$ - қа көтеріледі. Барлық адамдарда дерлік дене қызуының тәуліктік тербелуін анықтауға болады, бұл әдетте $0,1 - 0,6^{\circ}\text{C}$ құрайды. Ең жоғарғы дене қызуы әдетте түстен кейін (17 - 21 сағаттарының аралығында), ал ең төмен қызу – таңсәріде (сағат 3-пен 6 аралығында). Жазда адамның дене қызуы қыстағыға қарағанда $0,1 - 0,5^{\circ}\text{C}$ жоғары. Дене қызуының көтерілуі тамақ ішкеннен кейін, қарқынды жұмыс, эмоциональдық күштеу (мысалы, студенттерде актерлерде, спротшыларда) кезінде байқалады.

Адамның дене қызуын өлшеу термометрия деп аталады, ол медициналық сынап термометрімен жүргізіледі. Термометр капиллярі бар шыны түтікшеден тұрады, онда сынап толтырылған резервуар бар. Бұл түтік шкалаға бекітілген, оған 34-тен 42°C дейін бөлімдер жасалынған. Қызған кезде капиллярмен жоғары көтерілген сынап суыса да төмен түспейді. Сынап түсуі үшін термометрді бірнеше рет сілкіу керек. Медициналық термометрдің шкаласы дене температурасын 34-тен 42° дейін өлшеуге арналған, бір белігі $0,1^{\circ}\text{C}$.

Дене қызуын көбінесе қолтық астында (алдау күдіктелінсе-екі жақпыш да), ал шап қыртысында (балаларда), ауыз қуысында (термометр резервуарын тілдің астына қояды), тік ішекте (вазелинмен майланған термометрдің резервуарын сол қырында жатқан науқастың тік ішегіне 2-3 см тереңдікке кіргізеді) сиректеу өлшейді. Дене қызуын өлшегенде мейірбикенің болуы міндетті. Дене қызуы қолтық астында қалыпты жағдайда $36 - 37^{\circ}\text{C}$, және ол шырышты қабаттардағы қызуға қарағанда $0,5 - 0,8^{\circ}\text{C}$ төмен екендігін есте сақтаған жөн.

Қызуды өлшеу былай жүргізіледі: құрғақ 35°C -ден төмен көрсеткішпен термометрді адын ала құрғатып сүртілген қолтық астына терімен толық жанасатындай етіп орнатады (науқастың иығын кеуде клеткасына қысу), 7 - 10 минуттан кейін термометрдің көрсеткішін анықтап, оны температуралық бетке жазады. Содан кейін термометрді сілкіп, 4/5 белігіне дейін немесе толығымен хлораминнің 1% зарарсыздандыру ерітіндісіне (немесе басқа дез. Ерітіндіге) 15 минутқа салып қояды, содан соң ағынды сумен шайып, құрғақ күйінде түбінде мақтасы бар ыдысқа сақтайды.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

- Заманауи сатыдағы ауруханаішілік инфекцияның көбею жолдарының себептері:
  - дәрілік тұрақты микроорганизмдердің пайда болуы
  - халықтың санитарлы мәдениетінің жоғарлауы
  - медициналық қызметкерлердің денсаулық жағдайын бақылауда
  - медициналық қызметкерлердің вакцинация жасауы
  - мекеменің науқасқа күтім жүйесіндегі дұрыстығы
- Науқастың төсек жаймаларын (матрац, жастық, корпе) дезинфекциялау ... жүргізіледі.
  - формалин буы және ауа буы бар камерада
  - қайнатып жуу
  - 2% хлорамин ерітіндісі
  - кварцтау
  - қағып желдету

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 30 беті

3. 10% хлор ерітіндісін дұрыс дайындалғанда сақтау мерзімі:
  - a) 1-3 күн
  - b) 5-7 күн
  - c) 10-12 күн
  - d) 14-15 күн
  - e) 1 ай
4. Бөлімшені ылғалды тазалау жүргізу үшін пайдаланатын дезинфекциялаушы ерітінді:
  - a) 1% кальций гипохлорид ерітіндісі
  - b) 10% хлорлы эк ерітіндісі
  - c) 2% хлорлы эк ерітіндісі
  - d) 0,5% хлорамин ерітіндісі
  - e) 3% хлорамин ерітіндісі
5. Аурухана бөлмесін ылғалды жинау ... рет.
  - a) 2
  - b) 1
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
6. Егу бөлмесінде жалпылама тазалау жиілігі:
  - a) аптасына 1 рет
  - b) айына 1 рет
  - c) аптасына 2 рет
  - d) аптасына 3 рет
  - e) күнделікті
7. Егу бөлмесін ағымды тазалауда қолданылады:
  - a) 1% хлорамин ерітіндісі
  - b) 10% хлорамин ерітіндісі
  - c) 0,2% хлорамин ерітіндісі
  - d) 5% хлорамин ерітіндісі
  - e) 3 % хлорамин ерітіндісі
8. Дезинсекция дегеніміз ... .
  - a) насекомдарды жою
  - b) инфекцияны жою
  - c) науқасты санитарлық өңдеу
  - d) гигиеналық шаралар
  - e) микробтарды жою
9. Аурухана ішілік инфекцияның алдын алу мақсатымен, бөлімшеде күнделікті жүргізілетін дезинфекция ... деп аталады.
  - a) профилактикалық
  - b) ошақты
  - c) ағымды
  - d) қорытынды
  - e) күрделі
10. Деохлор ... түрінде шығады.
  - a) таблетка
  - b) ұнтақ
  - c) концентріленген ерітінді
  - d) гель
  - e) суспензия

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 31 беті

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

З.есімді науқас 15жаста, мектеп оқушысы. 8 күн бұрын ауырған – дене температурасы 38°C, мұрын бітелу, тамақтың қыжылдауы. Өздігімен емделген аспирин, антигриппин қабылдаған. Дене температурасы қалыпқа келді, бірақ жағдайы нашарлады: тәбеті жоғалды, әлсіздік күшейіп, зәрі қарайған. Кеше анасы склерасының сарғаюын байқап, дәрігерді шақырған соң, жұпалы ауруханаға жолдаған. Қарағанда: тері қабааты және склерасы сарғайған, регионарлы лимфа түйіндері ұлғаймаған, тынысы везикулярлы, жүрек тондары анық, ырғақты, АҚ 120/80мм.с.б. Іші жұмсақ, ауырсынусыз, бауыр ұлғайған, ауырсынусыз, жұмсақ эластикалық консистенцияда, шеті біркелкі. Зәрі қарайған. Науқастың жағдайы жақсарған, тәбеті пайда болды. Сыныбында тағы да 2 оқушы ауырған.

1. Болжам диагноз
2. Тексеру жоспары
3. Емдеу принципі

Ситуациялық есеп №2

Жұпалы аурухана бөлімшесіне жедел жәрдем машинасымен К.есімді науқас, 28жаста, ауруының 6-күні түсті. Шағымдары: бау ауруы, әлсіздік, тәбетінің жоғалуы, оң жақ қабырға астында және эпигастрийде ауырсыну, жүрек айну, бір рет құсу, сұйытылған нәжіс. Қарағанда: жағдайы орташа ауырлықта, тері қабаты және склерасы сарғайған. регионарлы лимфатүйіндері ұлғаймаған, тынысы везикулярлы, жүрек тондары анық, ырғақты, АҚ 120/80 мм.с.б. Іші жұмсақ, оң жақ қабырға астында ауырсыну, бауыры ұлғайған, зәрі қарайған. Эпидемиологиялық анамнезінде: Өзбекстанда демалып, арыққа түскен, қайнамаған су ішкен.

1. Болжам диагноз
2. Тексеру жоспары
3. Емдеу принципі

11- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқастардың жеке бас гигиенасы. Шаш, көз, құлақ, ауыз күтімі.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Науқастарды санитарлық өндеу.

1. Толық (ванна, су-сепкіш).

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 32 беті

2. жартылай(жуыну, сүртуін).

Санитарлық –гигиеналық өндеудің алдында, қабылдау бөлімшесінің мейірбикесі педикулезді анықтау үшін науқас денесінің шаш бөліктерін ұқыпты қарауы қажет. Биттердің ең жиі локализациялары:желке және самай аймақтары (бас биттері) және қасаға аймағы (қасағаныңбиттері).Егер педикулез анықталмаса, науқастарға гигиеналық ванна, су-сепкіш немесе сүртуін өткізеді де, науқасты таза аурухананың киіміне киіндіреді.

Егер педикулезді анықтағанда санитарлық өндеу басталады.

Дезинсекция-бұл жұқпалы ауруларды қоздырғыштарын тасымалдайтын зиянды жәндіктерді жою. Педикулезді анықтағанда қабылдау бөлімше мейірбикесінің іс-қимылдарының алгоритімі.

1.Өзіне қосымша халат және үшкіл орамалды кию.

2.Науқасты киім ілетін орында клеенкамен жайылған кушеткаға отырғызу,

3.Мақта тампонның көмегімен науқастың шашын педикулезге қарсы құралмен өндеу (НИТИФОР лосьоны, Педилин су сабыны, Антибит лосьоны).

5жасқа дейінгі балаларға, екіқабат және бала емізетін әйелдерге фосороганикалық ерітінділерін пайдалануға болмайды!

4. Шашты үшкіл орамалмен 20 минутке тану («Ниттифор»

Лосьоны-45 минут).

5.Шашты жылы сумен жуу.

6 .5-10% ас сірке су ерітіндісімен шаю. 10-15 минут бойы жиі тарақпен тарау. Қасағаның биттері болуында қасаға және қолтық астындағы түкті өңдейді,10: күкірт немесе ақ сынап майын терісіне жағады.

7.Науқастың киімін, мейірбикенің халат, үшкіл орамалын қапқа салу,дезинфекциялық камераға орналастыру.Үй жағдайларында соданың 2% ерітіндісіне 5 миут қайнату. Екі жағынан ыстық үтекпен тегістеу. Сыртқы киімді карбофоспен өндеп, 20 миутқа целлофан қапшығына салу, ашық ауада желдету.

8.Дезинфекциядан кейін ғимараттарды және заттарды сол дезинфекциялаушы ерітінділермен өндеу.Науқастың ауру тарихының парағында жоғарғы оң бұрышында қызыл түсті қарындашпен «Р» белгісін қояды.(Постмейірбикенің бақылауы 7 күннен кейін өткізіледі).

9.Жұқпалы ауру туралы төтенше хабарлама қағазын толтыру және науқастың тұратын меке-жайы бойынша аудандық санитарлық-эпидемиологиялық станциясына жіберу.Содан соң мейірбикенің жетекшілігімен науқас гигиеналық ваннаны немесе су-сепкіш қабылдайды.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.

- кесетін құралдарды
- кеспейтін құралдарды
- резеңкеден жасалынған бұйымдарды
- астауышты, зәр қабылдағышты
- науқастың ыдыс-аяғын

2. 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:

- 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі
- 10 литр су +50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
- 10 литр су +500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
- 7 литр су + 3 литра 10% хлорлы әк ерітіндісі

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 33 беті

- e) 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
3. Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - a) 24 сағат
  - b) 12 сағат
  - c) 6 сағат
  - d) 48 сағат
  - e) 1 ай
4. Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - a) 6
  - b) 4
  - c) 2
  - d) 10
  - e) 20
5. Емдеу палатасында (1төсек орын есебімен) аудан нормативі ...кв.м.
  - a) 7
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 10
  - e) 12
6. Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - a) 70% этил спирті ертіндісімен
  - b) 0,5% хлорамин ерітіндісі
  - c) ағын сумен жуу
  - d) сутегі асқын тотығы
  - e) 0,5% новокаин ерітіндісі
7. Басты жуу,тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - a) жеті күнде бір рет
  - b) ластанғанына байланысты
  - c) аптасына екі рет
  - d) он күнде бір рет
  - e) айына бір рет
8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) 0,15% карбофос ерітіндісі, ниттифор
  - c) 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ертіндісі
  - d) 10% сірке қышқылы ерітіндісі
  - e) 70 % этил спирті
9. Сіркені жою үшін қолданылады:
  - a) жылы асханалық сірке су
  - b) сутегі асқын тотығы
  - c) сабынды су
  - d) сынапты май
  - e) қожалық сабыны
10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
  - a) қанның қалдығы
  - b) жуғыш зат қалдығы
  - c) тоттану
  - d) хлорлы тотықтырғыш
  - e) тұз қалдығы

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 34 беті

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

К.есімді науқас, 46жаста, жүргізуші, поликлиникаға екінші рет 23.04 күні келіп, оң жақ қабырға астында ауырсынуға, тәбеттің жоғалуына, әлсіздікке шағымданды. 2апта бұрын әлсіздік, жұмыс істеу қабілеті төмендегенде ірі буындарында ауырсынуды байқап, поликлиникаға келіп, бруфен қабылдаған. Буындарында ауырсыну азайып, бірақ қайта пайда болған. Зәрі қарайып, 19.04 күні склерасының сарғаюын байқаған. жағдайы нашарлап, тәбеті жоғалып, дене температурасы жоғарылап, екі рет құсқан. Қарағанда: жағдайы орташа ауырлықта, терісі және шырышы шамалы сарғайған, буын бөлігі өзгермеген, тілі жабылған, бауыры ұлғайған, пальпациялағанда ауырсынады. көкбауыры перкуторлы ұлғайған. Пульсі минутына 56 соққы, жүрек тондары естілмейді. Өкпесінде сырыл жоқ. Зәрі «сыра» тәрізді, нәжісі түссіз. Басы ауырады, ұйқысы нашар. Эпиданамнезінде – қаңтарда оң жақ бүйрегінде кистаны алып, операция жасаған. Б/х: қанда тура билирубин 84, тура емес – 42мкмоль/л, АлАТ-624, АсАТ-123нмоль/л, тимол сынамасы -4ед. Серологиялық зерттеуде HbsAg және Ig M HB cor Ag-ға.

1. Болжам диагноз
2. Емдеу тактикасын анықтау
3. Диспансерлеу бойынша ұсыныстар.

Ситуациялық есеп №2

М.есімді науқас 32 жаста, әлсіздікке, енжарлыққа, тежелуге, бас ауруға шағымданды. Ішінде ауырсыну, құрылдау, метеоризм, диарея. Ауруының 8-күні дене температурасы 39°C, қатты тоңу байқалған. Қарағанда: науқас бозғылт, қозғалыссыз, апатиялық. Дене температурасы 39,3°C, АҚ 110/70 мм.с.б., ЖСЖ – 65¹. Тілінің арқасы мен түбі сұр жабындымен жабылған, шеті және тіл ұшында жағынды жоқ, тістерінің іздері бар. Іші пальпациялағанда ауырсынбалы, құрылдағыш, Падалка симптомы оң. Алдыңғы құрсақ бетінде ақшылқызғылт түсті бөртпелер, қолмен басқанда жоғалады, 5 элементтен тұрады. Бауыры, көкбауыры ұлғайған. Гемограммада: лейкопения, сол жаққа жылжыған, салыстырмалы лимфоцитоз, тромбоцитопения, СОЭ аз. Анамнезінде: 2апта бұрын науқас пикникте болып, өзеннің қайнамаған суын ішкен.

1. Болжам диагноз
2. Диагнозды нақтылайтын әдіс қандай?
3. Емдеу принципі.

12- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқасқа гигиеналық күтімді жүзеге асыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 35 беті

- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Науқас күтімі кезінде төсек жаймасын ауыстыру

Стационарда жағдайы ауыр науқастардың күтім іс-шарасының ең міндетті және күрделісі, бұл төсек жаймасын ауыстыру. Қозғалуға тыйым салынған жағдайы ауыр науқастардың төсек жаймасын ауыстыру өте сақтықпен орындалып, жақсы көңіл-күйге және терінің инфицирленуінің қаупін алдын алуға, ойық жараның дамымауына әрекет етуі керек.

Іс-шараны жасар алдында таза төсек жайма жиынтығын (жайма, жастық тысы, көрпе тысы) және лас төсек жаймасын салатын қап дайындау қажет. Науқасқа іс-шараның барысын түсіндіріп, келісімін алу міндетті. Науқас жағдайын және одан келетін көмек қабілетін бағалау. Қолды гигиеналық әдіспен жуып, бір реттік қолғап пен алжапқыш киеді.

Науқастың аз физикалық күш жұмсауы үшін төсек жаймасын ауыстыруға екі адам қатысуы қажет. Жайма матрасты тек үстінен және жан-жағынан ғана жаппай, сонымен қатар дөңбек жағын да жабуы керек. Жайма жиектерін салбыратпай барлық жағынан матрас астына бүктеп салады. Лас жайманы клеенкалы қапқа жинайды және палатадан алып кетеді. Кір жуатын бөлмеге дейін төсек-жаймасы арнайы бөлмеде (лас төсек - жаймасы) немесе арнайы бакта, контейнерде сақталуы қажет.

Төсек – жаймасын ауыстырудың бірнеше әдістері бар, бірақ күнделікті тәжірибеде көлденеңнен және ұзына бойлай ауыстыру кең қолданылады.

Ұзына бойлай ауыстыру әдісі төсекте белсенді қимыл жасауға және аунауға рұқсат етілген науқастарда төсек-жаймасын ауыстыру кезінде қолданады

Көлденең ауыстыру әдісі науқасты бүйіріне ауыстыруға болмайтын кезде, бірақ денесінің жоғарғы жағын көтеруге болатын кезде қолданылады

Жағдайы ауыр науқастың төсек-жаймасын ауыстыру

а – ұзына бойлай ауыстыру әдісі, б – көлденеңнен ауыстыру әдісі

Жағдайы ауыр науқастың төсек-жаймасын ұзына бойлай ауыстыру әдісі

Іс-шараның орындалуы:

1. Науқасты абаймен бүйіріне ауыстырып, басынан жастығын алу.
  2. Жастықтантысын шешіп, лас жаймаға арналған қапқа салады, науқас жастығына таза тыс кигізеді.
  3. Таза жайманы ұзына бой жартысына дейін бүктейміз.
  4. Науқасты бетін өзіне бүйірімен қаратып төсек жиегіне ауыстырамыз (науқасты көмекші ұстап тұрғаны дұрыс).
  5. Лас жайманы бұрамша ретінде ұзына бойы науқасқа бағыттап бүктеп алады.
  6. Таза жайманы босаған бөлікке жаямыз.
  7. Науқасты арқасына жатқызамыз, содан кейін таза жайманың үстіне ауыстыру үшін басқа бүйіріне жатқызамыз.
  8. Лас жайманы алып тастап, таза жайманы жазып матрас астына бүктейміз.
  9. Қолданылған жайманы қапшыққа саламыз.
  10. Науқасты ыңғайлы жатқызамыз.
  11. Көрпесіне таза тыс кигізіп, науқасты жабамыз.
  12. Қолданылған тысты қапшыққа саламыз.
  13. Қапшықты жауып, шаруашылық бикесіне зарарсыздандыру үшін апарамыз.
  14. Қолғапты шешеміз
  15. Қолды гигиеналық әдіспен өңдейміз.
- Жағдайы ауыр науқастың төсек-жаймасын көлденеңнен ұзына бойлай ауыстыру әдісі

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 36 беті

Іс-шараның орындалуы:

1. Таза жайманы көлденең бағытта бүктейміз.
2. Науқастың денесінің жоғарғы бөлігін абаймен көтеріп, басынан жастықты аламыз (науқасты көмекші ұстап тұрғаны дұрыс).
3. Лас жайманы науқастың бас жағынан бастап беліне дейін бүктейміз.
4. Таза жайманы босаған бөлікке жаямыз.
5. Таза жаймаға жастықты саламыз және науқасты оған жатқызамыз.
6. Науқастан тізелерін бүгүін сұрап, табанымен кереуетке тіреліп жамбасын көтеруін сұраймыз (егер науқасқа бұл қиын болса, көмекші сол жақ қолын науқас сегізкөзінің астына салып жамбасын көтеруге көмектеседі).
7. Лас жайманы алып тастап, таза жайманы жазамыз.
8. Науқастан жамбасын түсіруді сұраймыз.
9. Сирақ аймағынан науқастың аяғын демеп көтеріміз де лас жайманыысырып тазаны жаямыз.
10. Науқас аяғын түсіреміз.
11. Қолданылған лас жайманы қапшыққа саламыз.
12. Науқасты ыңғайлы жатқызамыз.
13. Қолқапты шешеміз
14. Қолды гигиеналық әдіспен өңдейміз.

2.2 Жағдайы ауыр науқастардың киімін ауыстыру

Егер науқас толық болса немесе толығымен қозғалмаса, киімін жалғыз ауыстыру қиындық тудырады және мейірбике денсаулығына қауіпті. Бұл жағдайда киімді ауыстыру көмекшінің қатысуымен жүргізіледі. Науқас киімін ауыстырар алдында таза киім жиынтығын дайындап аламыз, қолданылған заттарды салатын қапты және медициналық қолғапты дайындаймыз. Таза жейде науқас көлемінен бір көлемге үлкен болуы тиіс

Науқас жейдесін ауыстыру

Іс-шараның орындалуы:

1. Ең алдымен науқас басын жеңіл көтеріп, жастықты аламыз.
2. Науқасты абаймен көтеріп, науқас сегізкөз аймағына қолын өткізіп жейденің шетін ұстаймыз және оны мұқият қолтық астына дейін, ал арқасынан - мойнына шейін көтеріміз.
3. Осыдан кейін науқас қолдарын көтеріп, мойнында жиырылған жейдені басы арқылы өткізіп шешеміз, лас жейдені науқас бетіне тигізбейміз.
4. Науқас басын жастыққа түсіреміз.
5. Науқас қолдарын жеңінен босатамыз: алдымен сау қолын, содан кейін ауру қолын.
6. Қапшықты жауып, шаруашылық бикесіне зарарсыздандыру үшін апарамыз.

Жағдайы ауыр науқастың таза жейдесін жоғарыда айтылған ретпен киіндіреміз:

1. Таза жейдені арқасында жинаймыз
2. Ауру қолына жеңін кигізіп, содан кейін сау қолын кигіземіз
3. Қолдарын кеудесіне қойып, оң қолымен науқасты демеп және сол қолымен жейдені мойын тесігінен басы арқылы кигіземіз
4. Төменге дейін жейдені жазамыз.

2.2 Науқасты төсекте жатқызудың түрлері

Науқасты Фаулер қалпында жатқызу

Фаулер қалпы —бұл отыру мен жату қалпының аралық қалпы. Функциональді және қарапайым кереуетте де қолданыла алады. Физиологиялық бөліністерді төсекте атқарғанда қажет жағдайда қолданады, сонымен қатар сал науқастардың ойық жарасының алдын алу мақсатында қолданады (сурет 59).

Науқасты Фаулер қалпында жатқызу

Іс-шараның орындалуы:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 37 беті

1. Төсек бас жағын 45-60 градус бұрышына көтеру. Көтерілген жағдай өкпе вентиляциясын жақсартады, сонымен қоса науқаспен қатынасуға жайлылық тудырады.
2. Науқас басына төмен жастық қою мойын бұлшықеттерінің бүгілу контрактурасынан сақтайды.
3. Егер науқас қолдарымен өз бетінше қозғалыс жасай алмаса қолының астына жастық қоямыз. Қолға тіреу қою веноздық іркілуді азайтады және қол және қол басы бұлшықеттерінің бүгілу контрактурасының алдын алады. Сонымен қатар, тіреулер иық жарақатының алдын алады.
4. Бел аймағының омыртқаларына жүктемені азайту үшін науқас бел астына жастық немесе поролонды төсем салған жөн.
5. Науқастың дене салмағының ауырлығы әсерінен тізе асты артериясының басылуының алдын алу үшін сан астына жастық немесе бұрау салады.
6. Өкше астына кішкене жастық салу (өкше сүйегінің ойық жарасының алдын алу мақсатында) және науқас табанына 90 бұрышта тіреу қоямыз («салбыраудың» алдын алу және табанның сыртқа бұгуін қолдау).

Науқасты Симс қалпында жатқызу

Симс қалпы – ішпен жатумен және бүйірімен жату арасындағы аралық қалып. Функциональді және қарапайым кереуетте де қолданыла алады.

Науқасты Симс қалпында жатқызу

Іс-шараның орындалуы:

1. Төсек бас жағын горизонтальді қалыпта ұстаймыз.
2. Науқасты «бүйіріне жату» және жартылай «ішімен жату» қалпына келтіреміз (төсекте науқас ішінің жартысы орналасады);
3. Науқас басына мойынның бүйірлік бүгілуінің алдын алуы үшін жастық саламыз.
4. Жастықты иық деңгейінің бүгілген шынтақ және иық буындарының 90 градустағы бұрышқа саламыз. Басқа қолын бүкпей жаймаға саламыз (дененің дұрыс биомеханикасын сақтау үшін); Мұның барлығы науқас денесінің жазылуына және иықтың ішкі бұралуының алдын алады.
5. Бүгілген «жоғарғы» аяғының астына жастық салу, себебі аяғы сан деңгейінде орналасуы үшін (санның ішке айналуының, тізе буындарының және тобықтың ойық жараларының алдын алу үшін қолданылады);
6. Аяқ табанының астына құм салынған қапты қою («салбыраудың» алдын алу және табанның сыртқа дұрыс бұгуін қолдау).

Науқасты жоғарыда аталған қалыптарға жатқызып, оның ыңғайлы жатқандығына көз жеткізу керек. Барлық қалыптар төсек тартып жатқан ойық жара дамуының қаупі бар кезде әрбір 2 сағат сайын бір науқасқа қолдана алынады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.
  - a) кесетін құралдарды
  - b) кеспейтін құралдарды
  - c) резеңкеден жасалынған бұйымдарды
  - d) астауышты, зәр қабылдағышты
  - e) науқастың ыдыс-аяғын
2. 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:
  - a) 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 38 беті

- b) 10 литр су +50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
- c) 10 литр су +500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
- d) 7 литр су + 3 литра 10% хлорлы әк ерітіндісі
- e) 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
3. Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - a) 24 сағат
  - b) 12 сағат
  - c) 6 сағат
  - d) 48 сағат
  - e) 1 ай
4. Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - a) 6
  - b) 4
  - c) 2
  - d) 10
  - e) 20
5. Емдеу палатасында (1төсек орын есебімен) аудан нормативі ...кв.м.
  - a) 7
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 10
  - e) 12
6. Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - a) 70% этил спирті ертіндісімен
  - b) 0,5% хлорамин ерітіндісі
  - c) ағын сумен жуу
  - d) сутегі асқын тотығы
  - e) 0,5% новокаин ерітіндісі
7. Басты жуу,тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - a) жеті күнде бір рет
  - b) ластанғанына байланысты
  - c) аптасына екі рет
  - d) он күнде бір рет
  - e) айына бір рет
8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) 0,15% карбофос ерітіндісі, ниттифор
  - c) 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ертіндісі
  - d) 10% сірке қышқылы ерітіндісі
  - e) 70 % этил спирті
9. Сіркені жою үшін қолданылады:
  - a) жылы асханалық сірке су
  - b) сутегі асқын тотығы
  - c) сабынды су
  - d) сынапты май
  - e) қожалық сабыны
10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
  - a) қанның қалдығы
  - b) жуғыш зат қалдығы

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 39 беті

- c) тоттану
- d) хлорлы тотықтырғыш
- e) тұз қалдығы

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

К.есімді науқас, 46жаста, жүргізуші, поликлиникаға екінші рет 23.04 күні келіп, оң жақ қабырға астында ауырсынуға, тәбеттің жоғалуына, әлсіздікке шағымданды. Запта бұрын әлсіздік, жұмыс істеу қабілеті төмендегенде ірі буындарында ауырсынуды байқап, поликлиникаға келіп, бруфен қабылдаған. Буындарында ауырсыну азайып, бірақ қайта пайда болған. Зәрі қарайып, 19.04 күні склерасының сарғаюын байқаған. жағдайы нашарлап, тәбеті жоғалып, дене температурасы жоғарылап, екі рет құсқан. Қарағанда: жағдайы орташа ауырлықта, терісі және шырышы шамалы сарғайған, буын бөлігі өзгермеген, тілі жабылған, бауыры ұлғайған, пальпациялағанда ауырсынады. көкбауыры перкуторлы ұлғайған. Пульсі минутына 56 соққы, жүрек тондары естілмейді. Өкпесінде сырыл жоқ. Зәрі «сыра» тәрізді, нәжісі түссіз. Басы ауырады, ұйқысы нашар. Эпиданамнезінде – қаңтарда оң жақ бүйрегінде кистаны алып, операция жасаған. Б/х: қанда тура билирубин 84, тура емес – 42мкмоль/л, АлАТ-624, АсАТ-123нмоль/л, тимол сынаамасы -4ед. Серологиялық зерттеуде HbsAg және Ig M HB cor Ag-ға.

4. Болжам диагноз
5. Емдеу тактикасын анықтау
6. Диспансерлеу бойынша ұсыныстар.

13- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқастарды тамақтандыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Емдік тамақтандыру (диетотерапия) – комплексті емдеудің ең маңызды элементі. Әдетте, ол емдеудің басқа әдістерімен (фармакотерапия, физиотерапевттік ем-шаралар) қатар жүргізіледі. Кейбір жағдайда ас-қорыту жүйесін немесе зат алмасу процестерін емдегенде емдік тамақтандыру басты емдік терапияға жатады, басқа жағдайда науқастың тезірек сауығуына жағымды тиімділігін береді.

Тәуліктік емдеу рационын диета деп атайды. Диеталық тәртіп аурудың ерекшелігіне, оның кезеңдеріне, сырқаттың жағдайына қарай белгіленеді.

Кез-келген диета емдік тамақтандырудың келесі негізгі принциптерімен сипатталуы керек:

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 40 беті

Калориялығы және химиялық құрамы (ақуыз, май, көмірсу, минералды заттар, дәрумендердің белгілі мөлшері);

Тағамның физикалық қасиеттері (көлемі, салмағы, температурасы, консистенциясы);

Рұқсат етілген тағамдардың толық қамтылуы;

Тағамды өңдеудің ерекшелігі;

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты, термикалық, аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
- e) химиялық, термиялық, радиациялық

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру, ультракүлгін сауле
- b) қолды сумен жуу, ылғалды тазалау, желдету
- c) дезинфектантты батыру, қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру
- e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- a) еу бөлмесі
- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары

5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:

- a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
- b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
- c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
- d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
- e) науқастарды жуындырарда

6. Стерилизация тәсілдері:

- a) химиялық, термиялық, газды
- b) механикалық, физикалық, химиялық
- c) аралас, термикалық, биологиялық
- d) механикалық, радиациялық, физикалық
- e) термикалық, биологиялық, механикалық

7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:

- a) булы, ауалы
- b) газды, ультрадыбысты

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 41 беті

- c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
- d) химиялық, биологиялық
- e) дез.ерітінді қайнау
- 8. Қағу, сілкі, шансорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
- 9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
- 10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Жедел жәрдем машинасымен жұқпалы ауруханаға Г.есімді науқас 28жаста, түсті. Қабылдау бөлімінде жағдайы ауыр деп болды. Шағымы: жалпы әлсіздік, қызбаға, маңдай бөлігінде бас ауруы, құрағақ «үрген» жөтел және жұтқанда ауырсыну. Қарағанда: беті гиперемирленген, ернінде герпетикалық бөртпе, тері қабаты ылғалды. жұтқыншағы қызарған, бадамшасы гипертрофирленген. Пульсі 90^І, жүрек тондары естілмейді, АҚ 110/70мм.с.б. Өкпесінде тынысы везикулярлы, төменгі бөлігінде қатқыл. Тілі ылғалды ақ жабындымен жабылған. Іші жұмсақ, ауырсынусыз.

1. Болжам диагноз
2. Диагнозды нақтылайтын әдіс қандай?
3. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Б.есімді науқас 32жаста, жұқпалы ауруханаға 10.08 күні әлсіздікке, бас айналуға, жүрек айнуға, көз алдында бұлдырлануға, іші кебуге шағымданып түсті. 9.08күні сағат 12.00 жедел ауырған, жүрек айну, құсу, эпигастрий бөлігінде ауырсыну, ауызында құрғау, әлсіздік пайда болған. Өздігінен асқазанын жуған. Жағдайы жақсармаған, әлсіздігі күшейіп, бас айналу мен құсу болған. Жедел жәрдеммен жұқпалы ауруханаға «ЖИИ» диагнозымен түсті. Қабылдау бөлімінде 4күн бұрын үйде жасалған тұздалған балық жеген. Өзімен қоса әйелі және қызметтестері де жеген. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 36,8°C, есі сақталған, енжар, бозғылт, анизокория, стробизм, дауысы сырылдап шығады. Жүрек тондары естілмейді, пульсі 90^І, АҚ 100/80 мм.с.б. Тілі құрғақ, ақ жабындымен жабылған, іші үрленген, эпигастрий бөлігінде пальпациялағанда ауырсынады. Нәжісі жоқ Диурез сақталған.

1. Болжам диагноз
2. тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 42 беті

4. балықты бірге жегендерге жасалатын шаралар.

14- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқастарды жасанды жолмен тамақтандыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Тамақтану табиғи жолмен мүмкін болмаса, онда тамақты асқазанға немесе ішекке зонд немесе стома арқылы клизмалық түрде енгізеді. Егер бұлай енгізу де мүмкін болмаса, онда қоректік заттарды және суды тік ішекке енгізеді немесе парентеральды жолмен енгізеді. Жасанды тамақтану кезінде тағамның тәуліктік калориясы 2000 калорияны құрайды, ақуыз – майлар – көміртектер қатынасы: 1:1:4.

Суды науқас су-тұзды қоспалар түрінде тәулігіне орташа 2 л мөлшерінде қабылдайды. Дәрумендерді тамақ қоспаларына кіргізеді немесе парентералды жолмен енгізеді. Зонд немесе фистула арқылы тек сұйық тағамдарды енгізуге болады: сүт, сорпа, қаймақ, шикі жұмыртқа, ерітілген май, жемістер көжесі, сұйық кисель, жемістер шырындары, шай.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- тез арада
- 1 сағат ішінде
- 3 тәулік ішінде
- 6 тәулік ішінде
- 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- механикалық, физикалық, химиялық
- ошақты, термиялық, аралас
- профилактикалық, қорытынды, ағымды
- ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
- химиялық, термиялық, радиациялық.

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 43 беті

- a) қайнау, күйдіру, ултракүлгін сауле
  - b) қолды сумен жуу, ылғалды тазалау, желдету
  - c) дезинфектантты батыру, қайнау
  - d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру
  - e) ултракүлгін сауле, ылғалды тазалау
  4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:
    - a) еу бөлмесі
    - b) терапиялық бөлімшенің палаталары
    - c) гигиеналық бөлме
    - d) әжетхана
    - e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
  5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
    - a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
    - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
    - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
    - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
    - e) науқастарды жуындырарда
  6. Стерилизация тәсілдері:
    - a) химиялық, термиялық, газды
    - b) механикалық, физикалық, химиялық
    - c) аралас, термикалық, биологиялық
    - d) механикалық, радиациялық, физикалық
    - e) термикалық, биологиялық, механикалық
  7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
    - a) булы, ауалы
    - b) газды, ультрадыбысты
    - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
    - d) химиялық, биологиялық
    - e) дез.ерітінді қайнау
  8. Қағу, сілкіу, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
    - a) механикалық
    - b) санитарлық
    - c) медициналық
    - d) тұрмыстық
    - e) жеке
  9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
    - a) сутегі асқын тотығы
    - b) хлорамин
    - c) бриллиант көгі ерітіндісі
    - d) сулема ерітіндісі
    - e) йод
  10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
    - a) жалпы
    - b) аэрогенді
    - c) трансмиссивті
    - d) контактты
    - e) фекальды-оральды
- Ситуациялық есептер:**

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 44 беті

Ситуациялық есеп №1

Жедел жәрдем машинасымен жұқпалы ауруханаға Г.есімді науқас 28жаста, түсті. Қабылдау бөлімінде жағдайы ауыр деп болды. Шағымы: жалпы әлсіздік, қызбаға, маңдай бөлігінде бас ауруы, құрағақ «үрген» жөтел және жұтқанда ауырсыну. Қарағанда: беті гиперемирленген, ернінде герпетикалық бөртпе, тері қабаты ылғалды. жұтқыншағы қызарған, бадамшасы гипертрофирленген. Пульсі 90¹, жүрек тондары естілмейді, АҚ 110/70мм.с.б. Өкпесінде тынысы везикулярлы, төменгі бөлігінде қатқыл. Тілі ылғалды ақ жабындымен жабылған. Іші жұмсақ, ауырсынусыз.

4. Болжам диагноз
5. Диагнозды нақтылайтын әдіс қандай?
6. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Б.есімді науқас 32жаста, жұқпалы ауруханаға 10.08 күні әлсіздікке, бас айналуға, жүрек айнуға, көз алдында бұлдырлануға, іші кебуге шағымданып түсті. 9.08күні сағат 12.00 жедел ауырған, жүрек айну, құсу, эпигастрий бөлігінде ауырсыну, ауызында құрғау, әлсіздік пайда болған. Өздігінен асқазанын жуған. Жағдайы жақсармаған, әлсіздігі күшейіп, бас айналу мен құсу болған. Жедел жәрдеммен жұқпалы ауруханаға «ЖИИ» диагнозымен түсті. Қабылдау бөлімінде 4күн бұрын үйде жасалған тұздалған балық жеген. Өзімен қоса әйелі және қызметтестері де жеген. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 36,8°C, есі сақталған, енжар, бозғылт, аннзокория, стробизм, дауысы сырылдап шығады. Жүрек тондары естілмейді, пульсі 90¹, АҚ 100/80 мм.с.б. Тілі құрғақ, ақ жабындымен жабылған, іші үрленген, эпигастрий бөлігінде пальпациялағанда ауырсынады. Нәжісі жоқ Диурез сақталған.

5. Болжам диагноз
6. тексеру жоспары.
7. Емдеу принципі.
8. балықты бірге жегендерге жасалатын шаралар.

15- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Тамақтану тәртібі.

Диеталық столдар

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 45 беті

№ 1 диеталық стол – Асқазан, ұлтабар жарасы, қышқылдығы жоғары созылмалы гастрит.

№ 2 диеталық стол – Қышқылдығы төмен созылмалы гастрит.

№ 3 диеталық стол – Іш қатумен сипатталатын тоқ ішек дискинезиясы.

№ 4 диеталық стол – Іш өтумен сипатталатын энтериттер.

№ 5 диеталық стол – Бауырдың және өт жолдарының аурулары.

№ 6 диеталық стол - Подагра ауруы.

№ 7 диеталық стол - Бүйрек аурулары.

№ 8 диеталық стол – Семіздік.

№ 9 диеталық стол – Қант диабеті ауруы.

№ 10 диеталық стол – Жүрек-қан тамыр жүйесі аурулары.

№ 11 диеталық стол – Туберкулез ауруы.

№ 12 диеталық стол- Жүйке-психикалық аурулар.

№ 13 диеталық стол – Жедел жұқпалы аурулар, қызба кезеңдері.

№ 14 диеталық стол – Несептің сілтілі реакциясы мен фосфор-кальций тұздарының дамуымен сипатталатын фосфатурия.

№ 15 диеталық стол – Жалпы стол, арнайы диеталық стол тағайындауға көрсетпелердің болмауы және ас қорыту жүйесі қызметінің қалыпты болуы.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты,термикалық,аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы,радияциялық, механикалық
- e) химиялық,термиялық,радияциялық.

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру,ультракүлгін сауле
- b) қолды сумен жуу,ылғалды тазалау,желдету
- c) дезинфектантты батыру,қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу,күйдіру
- e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- a) еу бөлмесі
- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары

5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 46 беті

- a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
- b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
- c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
- d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
- e) науқастарды жуындырарда
6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас,термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
8. Қағу, сілкіу, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Жедел жәрдем машинасымен жұқпалы ауруханаға Г.есімді науқас 28жаста, түсті. Қабылдау бөлімінде жағдайы ауыр деп болды. Шағымы: жалпы әлсіздік, қызбаға, маңдай бөлігінде бас ауруы, құрағақ «үрген» жөтел және жұтқанда ауырсыну. Қарағанда: беті гиперемирленген, ернінде герпетикалық бөртпе, тері қабаты ылғалды. жұтқыншағы қызарған, бадамшасы гипертрофирленген. Пульсі 90¹, жүрек тондары естілмейді, АҚ 110/70мм.с.б. Өкпесінде тынысы везикулярлы, төменгі бөлігінде қатқыл. Тілі ылғалды ақ жабындымен жабылған. Іші жұмсақ, ауырсынусыз.

7. Болжам диагноз
8. Диагнозды нақтылайтын әдіс қандай?
9. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 47 беті

Б.есімді науқас 32жаста, жұқпалы ауруханаға 10.08 күні әлсіздікке, бас айналуға, жүрек айнуға, көз алдында бұлдырлануға, іші кебуге шағымданып түсті. 9.08күні сағат 12.00 жедел ауырған, жүрек айну, құсу, эпигастрий бөлігінде ауырсыну, ауызында құрғау, әлсіздік пайда болған. Өздігінен асқазанын жуған. Жағдайы жақсармаған, әлсіздігі күшейіп, бас айналу мен құсу болған. Жедел жәрдеммен жұқпалы ауруханаға «ЖИИ» диагнозымен түсті. Қабылдау бөлімінде 4күн бұрын үйде жасалған тұздалған балық жеген. Өзімен қоса әйелі және қызметтестері де жеген. Қарағанда: жағдайы ауыр, температурасы 36,8°C, есі сақталған, енжар, бозғылт, анизокория, стробизм, дауысы сырылдап шығады. Жүрек тондары естілмейді, пульсі 90^l, АҚ 100/80 мм.с.б. Тілі құрғақ, ақ жабындымен жабылған, іші үрленген, эпигастрий бөлігінде пальпациялағанда ауырсынады. Нәжісі жоқ Диурез сақталған.

9. Болжам диагноз
10. тексеру жоспары.
11. Емдеу принципі.
12. балықты бірге жегендерге жасалатын шаралар.

16- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Тамақпен улану

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Тамақтан улану жылдың кез келген уақытында болатын жағдай. Уланудың негізгі себебі – азық-түліктің жарамдылық мерзімін және дайындалған тағамды сақтау шарттарын сақтамау.

Бүгінгі таңда тамақтан улануды тудыратын бактериялардың алты түрі бар:

- ішек таяқшасы (шикі сүт және толық пісірілмеген ет);
- моноцитогенді листериялар (шикі жемістер, құс еті, жұмсақ және қатты ірімшіктер);
- ботулизм (нашар өңделген консервіленген көкөністер мен ет);
- патогендік клостридиялар (60 градустан төмен температурада дайындалған ет немесе балықта пайда болады);
- сальмонеллалар (жұмыртқа, пастерленбеген сүт);
- стафилококк (тамақ дайындау кезінде жеке гигиена сақталмаған кезде пайда болады).

Осы қиындықтарға тап болмас үшін келесі негізгі ережелерді сақтау қажет:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 48 беті

- үйде дайындалған тағамдарды сатып алмаңыз, белгіленбеген жерлерде сатылатын дайын тағамдарды пайдаланбаңыз
- кілегей немесе майонез қосылған дайын тағамдарды, салаттарды бір тәуліктен артық сақтауға болмайды;
- туралған, бірақ майонез немесе тұздықпен араластырылмаған салаттарды 2 күн сақтауға болады;
- торттар мен пирожныйлар тоңазытқышта 3 күннен артық сақталмайды;
- үйде мерекелік тағамдарды дайындаған кезде, ең алдымен, гигиена ережелерін сақтаңыз, бөлменің тазалығын қадағалаңыз;
- тамақ дайындау кезінде қолыңызды жиі жуыңыз, қажет болған жағдайда ас үй жабдықтарының бетін сүртiңiз;
- азық-түліктің дұрыс сақталуына назар аударыңыз, шикі және дайын өнімді тоңазытқыштың бір сөресінде сақтамаңыз;
- егер сіз бірден мерекелік тағамдарды дайындағыңыз келмесе, шикі етті мұздатқышта сақтаған дұрыс;
- сонымен қатар, температураны дұрыс сақтау және етті, жұмыртқаны, мерекелік тағамдарға арналған басқа ингредиенттерді қуыру, қайнату кезінде пісіру үшін қажетті уақытты сақтау өте маңызды;
- азық-түлік өнімдерін кесу кезінде шикі және дайын өнімдер үшін бірдей кесу құралдарын (пышақтар, тақталар) пайдаланбаңыз.

Денсаулығыңызға зиян тигізбеу үшін таңдауды талап етіңіз және мұқият болыңыз. Тексерілген өнімдерді сатып алыңыз, олардың жарамдылық мерзімін, сақтау шарттары мен пісіру ережелерін сақтаңыз.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- тез арада
- 1 сағат ішінде
- 3 тәулік ішінде
- 6 тәулік ішінде
- 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- механикалық, физикалық, химиялық
- ошақты,термикалық,аралас
- профилактикалық, қорытынды, ағымды
- ауа-тамшысы,радияциялық, механикалық
- химиялық,термиялық,радияциялық.

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- қайнау, күйдіру,ультракүлгін сауле
- қолды сумен жуу,ылғалды тазалау,желдету
- дезинфектантты батыру,қайнау
- қолды антисептикалық өңдеу,күйдіру
- ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- еу бөлмесі

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 49 беті

- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
- 5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
  - a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
  - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
  - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
  - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
  - e) науқастарды жуындырарда
- 6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас,термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
- 7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
- 8. Қағу, сілкіу, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
- 9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
- 10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Жедел жәрдем машинасымен жұқпалы ауруханаға Г.есімді науқас 28жаста, түсті. Қабылдау бөлімінде жағдайы ауыр деп болды. Шағымы: жалпы әлсіздік, қызбаға, маңдай бөлігінде бас ауруы, құрағақ «үрген» жөтел және жұтқанда ауырсыну. Қарағанда: беті гиперемирленген, ернінде герпетикалық бөртпе, тері қабаты ылғалды. жұтқыншағы қызарған, бадамшасы гипертрофирленген. Пульсі 90^I, жүрек тондары естілмейді, АҚ

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 50 беті

110/70мм.с.б. Өкпесінде тынысы везикулярлы, төменгі бөлігінде қатқыл. Тілі ылғалды ақ жабындымен жабылған. Іші жұмсақ, ауырсынусыз.

10. Болжам диагноз
11. Диагнозды нақтылайтын әдіс қандай?
12. Емдеу принципі.

17- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қарапайым физиотерапиялық әдістер.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АГЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Физиотерапия(гректің physis – φύσις - табиғат және θεραπεία - емдеу) – Физиотерапия — табиғи және жасанды түрде жасалынатын физикалық факторлардың физиологиялық пен емдік әсерін тигізетінін зерттейтін және профилактикалық және емдік мақсаттармен оларды пайдалану әдістерін әзірлейтін медицина саласы; физикалық емдеу әдістерінің жиынтығы және олардың қолдануы.

Физиотерапияда электрмен емдеу, сумен емдеу, жылумен емдеу, механикалық әсерін тигізіп емдеу түрлері болады. Физиотерапияның жеке бөлімі болып курортология болып табылады. Осы немесе басқа физикалық фактордың қолдануына негізделген олардың әрқайсысында бірнеше емдеу әдістері бар.

Ең көп әдістер электрмен емдеуге кіреді (электр өңірін, тұрақты, айнымалы, үздіксіз және үзік электр токтарын, айнымалы электрмагнитті өңірін қолдануымен бірге әдістер):

- амплипульстерапия
- диадинамотерапия
- гальванизация
- дәрілік электрофорез
- электростимуляция
- флюктуоризация
- интерференцтерапия ж.б.

Жарықпен емдеуге жарықтың энергиясын, соның ішінде ультракүлгін және инфрақызыл сәулеленулерді қолданатын әдістер кіреді. Су және бальнеологияемдеу әдістері тұзсыз суды, сонымен қатар табиғи және жасанды түрде жасалатын минералды суды қолдануға негізделген. Жылумен емдеуге жылытылған парафинның, озокерит, балшықпен емдеу, құмның, құрғақ ауаның жылуын организмге беріп жылуды қолдануға негізделген әдістер кіреді. Механикалық әсер тигізумен емдеуге ультрадыбыс терапия, вибротерапия, уқалау,

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 51 беті

мануальді терапия кіреді. Физиотерапияның қолданылуы физиотерапиялық шаралар перифериялық, аймақтық және орталық қан айналымын жақсартуға, ауруды басуға, ұлпаның трофикасын жақсартуға, бұзылған иммундық үрдістерін реттеу әрекеттеріне негізделген. Физиотерапияны тынышсыз жағдайларда, ісіп қызару үрдісінде, организм қатты жүдеген кезде, инфекциялық ауру асқынған кезде, туберкулезбен ауырған жағдайларда, қатерлі ісік және оның бар болуына күдіктену жағдайларында, қан аурулары бар кезде, қансырау және қанауға бейім жағдайларда, жүрек ауруларында, аорта және ірі тамырлардың аортасы, орталық жүйке жүйесінің аурулары кезінде қолдануға болмайды. Физикалық факторлардың емдік және профилактикалық қолданылуы физиотерапиялық кабинеттер мен ауруханалардың бөлімшелерінде, емханалар мен басқа емдеу-профилактикалық мекемелерінде, қажет болса ауруханалардың палаталары мен үйде жасалынады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- a) дезинфекция
- b) стерилизация
- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен

4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.

- a) 180 градуса-60
- b) 160 градуса-15
- c) 132 градуса-20
- d) 120 градуса-25
- e) 110 градуса-25

5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:

- a) 6% сутегі асқын тотығы
- b) 70% спирт
- c) 1:5000 фурацилин
- d) 3% сутегі асқын тотығы
- e) калий перманганат

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 52 беті

6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 45
- b) 60
- c) 20
- d) 10
- e) 5

7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 20
- b) 45
- c) 60
- d) 15
- e) 10

8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:

- a) 1 күн
- b) 7 күн
- c) 1 рет пайдалану
- d) ерітіндінің түсі өзгергенше
- e) 2 күн

9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.

- a) индикатордың
- b) бензидинді сынаманың
- c) фенолфталин сынамасының
- d) азопирамин сынамасының
- e) аспирин

10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.

- a) 3
- b) 1
- c) 12
- d) 7
- e) 2

Ситуациялық есептер.

1. Реанимация бөлімінде 10-тәулікте науқас ем қабылдауда. Стационар жағдайында әйел адамдардың шашын қалай күтеді?

2. Науқастың басында бит табылды. Педикулезбен күресу үшін қандай инсекцидтер қолданасыз?

18- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қарапайым физиотерапиялық әдістер.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 53 беті

- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Компресс түрлері

Құрғақ компресс.

Стерилденген дәкені бірнеше қабаттап бүктеп, үстіне мақта салып, бинтпен ұстатады, содан соң оны зақымданған жерге, күйікке, жараға жапсырады.

Қыздырғыш компресс.

Компресті қою барысы:

бірнеше қабаттап бүктелген дәкені немесе матаны бөлме температурасындағы суға малып, жақсылап сығады да ауру жерге басады;

матаның үстіне оның шетінен 1-2 см асып тұратындай етіп балауыз қағаз жабады;

оның үстіне қалың етіп мақта төсейді;

сосын компресті орнынан қозғалмайтын, науқастың да мазасын алмайтындай етіп бинтпен таңып тастайды.

Сүлік (лат. Hirudinea) – буылтық құрттар типінің бір классы. Тіршілік ететін 400 түрі белгілі, еркін қозғалатын жыртқыштар немесе жануарлардың қанымен қоректенетін эктопаразиттер. Сүліктерде сегменттер саны тұрақты, параподиялары, қылтандары болмайды. Бас (простомиум) және аналь (пигидиум) бөлімдері жоқ. Денесінің алдыңғы және артқы жағында сорғыштары дамыған. Целом қуысы редуцияланып, лакунарлық жүйеге айналған. Ішкі мүшелерінің арасы паренхимаға толы. Көпшілігі гермафродиттер, тікелей (личинкасыз) дамиды.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- а) дезинфекция
- б) стерилизация
- с) асептика
- д) антисептика
- е) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- а) ошақты
- б) медициналық
- с) тұрмыстық
- д) индивидуальды
- е) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- а) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- б) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- с) жуғыш ерітіндісіне салып

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әлістемелік нұсқаулық		96 беттің 54 беті

- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен
4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.
  - a) 180 градуста-60
  - b) 160 градуста-15
  - c) 132 градуста-20
  - d) 120 градуста-25
  - e) 110 градуста-25
5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:
  - a) 6% сутегі асқын тотығы
  - b) 70% спирт
  - c) 1:5000 фурацилин
  - d) 3% сутегі асқын тотығы
  - e) калий перманганат
6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 45
  - b) 60
  - c) 20
  - d) 10
  - e) 5
7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
  - a) 20
  - b) 45
  - c) 60
  - d) 15
  - e) 10
8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
  - a) 1 күн
  - b) 7 күн
  - c) 1 рет пайдалану
  - d) ерітіндінің түсі өзгергенше
  - e) 2 күн
9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
  - a) индикатордың
  - b) бензидинді сынаманың
  - c) фенолфталин сынамасының
  - d) азопирамин сынамасының
  - e) аспирин
10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.
  - a) 3
  - b) 1
  - c) 12
  - d) 7
  - e) 2

Ситуациялық есептер.

1.Реанимация бөлімінде 10-тәулікте науқас ем қабылдауда. Стационар жағдайында әйел адамдардың шашын қалай күтеді?

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SKMA 1979	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық		96 беттің 55 беті

2.Науқастың басында бит табылды. Педикулезбен күресу үшін қандай инсекцидтер қолданасыз?

19- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Ылғалдатылған оттегін беру. Постуральды дренаж қолдану.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Оттегі жастықшасынан ылғалдатылған оттегін беру

Мақсаты: ұлпалардағы оттегін жоғарлату.

Қолдану көрсетілімдері: әр түрлі тыныс алудың бұзылуы, тұншығу, газбен улану, өкпе-ісігі, жедел және созылмалы тыныс алу жетіспеушілігі.

Дайындаңыз: оттегі жастықшасын, мундштукті, 4 қабаттан жиналған дәке салфеткасын, 70% спирт ерітіндісін, 3% сутегі асқын тотығы ерітіндісін, зарарсыздандыру ерітіндісі бар ыдысты, суды, оттегі бар баллонды, қауіпсіз жоюға арналған контейнерді.

Іс-әрекет алгоритмі:

1.Науқасқа емшара барысын түсіндіріңіз.

2.Баллоннан оттегі жастықшасын оттегімен толтырыңыз.

Ол үшін:

- оттегі баллонының редукторымен оттегі жастықшасының резеңке түтігін жалғастырыңыз;
- жастықшаның түтігіндегі, сосын баллондағы вентильді ашыңыз;
- оттегі жастықшасын баллондағы оттегімен толтырыңыз. Әуелі баллондағы, сосын жастықшадағы вентильді жабыңыз. Баллонның редукторынан резеңке түтікті бөліңіз.

3. Қолыңызды №111 бұйрық бойынша тері антисептигімен өңдеп, кептіріңіз. Қолғаптарды киіңіз.

4.Оттегі жастықшаның резеңке түтігіне мундштукті жалғастырыңыз.

5.Ылғалды дәке салфеткасымен мундштукті ораңыз.

6.Мундштукті науқастың ауызына жақындатып ұстап, жастықшадағы вентильді ашыңыз (ауызға тығыз қоюға болмайды). Оны науқастың ауызынан 1-1,5 см қашықтықта ұстаңыз.

7.Дем алу мундштук арқылы ауызбен, ал дем шығару мұрыннан жүргізілетінін науқасқа түсіндіріңіз.

8.Оттегін беру жылдамдылығын реттеңіз (1 минутта 4-5 л).

9.Оттегі азайған сайын жастықшаның қарама-қарсы шетін қайырып, оттегі толығымен бөлінбегенше басыңыз.

10.Науқастан жастықшаны алып, мундштукті бөліңіз.

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 56 беті

11.Пайдаланған салфетканы қауіпсіз жоюға арналған контейнерге салыңыз.

12.Мундштукті зарарсыздандыру: оны 70% спирт ерітіндісімен немесе 3% сутегі асқын тотығы ерітіндісімен екі рет арасына 15 минут салып сүртіңіз.

13.Қолыңызды жуып, кептіріңіз.

Ескерту: оттегі жастықшасын оттегімен толтырғанда қауіпсіздік техникасы сақталу қажет.**5.5. Оқыту және оқыту әдістері** (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- a) дезинфекция
- b) стерилизация
- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен

4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.

- a) 180 градуса-60
- b) 160 градуса-15
- c) 132 градуса-20
- d) 120 градуса-25
- e) 110 градуса-25

5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:

- a) 6% сутегі асқын тотығы
- b) 70% спирт
- c) 1:5000 фурацилин
- d) 3% сутегі асқын тотығы
- e) калий перманганат

6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 45
- b) 60
- c) 20
- d) 10
- e) 5

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SKMA - 1979 -	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы		80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық		96 беттің 57 беті

7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 20
- b) 45
- c) 60
- d) 15
- e) 10

8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:

- a) 1 күн
- b) 7 күн
- c) 1 рет пайдалану
- d) ерітіндінің түсі өзгергенше
- e) 2 күн

9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.

- a) индикатордың
- b) бензидинді сынаманың
- c) фенолфталин сынамасының
- d) азопирамин сынамасының
- e) аспирин

10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.

- a) 3
- b) 1
- c) 12
- d) 7
- e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Н.есімді науқас, 50жааста, дене температурасы 39°C, қызба, қатты бас ауруы, әлсіздік, ұйқысыздыққа шағымдалып келді. 6күн бұрын жедел ауырған, температурасы көтерілгенде әлсіздік, бас ауруы мазалаған. Өздігімен емделген, көмектеспеген. Қарағанда: мазасыз, қозған, көп сөйлейді. Бетінің және мойнының терісі қызарған, склерасы инъецирленген. Жүрек тондары естілмейді. АҚ 100/70мм.с.б. ЖСЖ 110^l. Бауыры, көкбауыры ұлғайған. «Жгут» симптомы оң. Говоров-Годелье симптомы айқын. эпид анамнезінен: соңғы 6 айда жұқпалы науқаспен қатынаста болмаған. Бала кезінде краснухамен, скралатинамен, желшешекпен ауырған, 18 жасында қандайда бір тифпен ауырған. Жақында қатты эмоционалды күйзеліс болған. ЖҚА: лейкоцит 11,0, нейтрофилез, ЭТЖ 20 мм/сағ. Риккетсияларға антидене анықталған: провачека IgG 1:1200 титрі.

1. Диагнозы қандай?
2. Емдеу принципі.
3. Профилактикасы.

Ситуациялық есеп №2

Н.есімді науқас, 45 жаста, терапия бөліміне 5тамызда «Жедел пиелонефрит» диагнозымен түсті. 3 тамызда жедел ауырған, температурасы 40°C көтерілген, тоңған, қатты бас ауырған, белінде және ішінде ауырсыну байқаған, көруі бірден төмендеген, тәбеті жоғалған. 9тамызда жағдайы нашарлаған, енжар болып, тежелген. Қарағанда: беті мен мойны қызарған, қолтық астында петехиальді бөртпе денесінің бүйір беткейінде, ісінген және қабағының геморрагиялық ісінуі. өкпесінде везикулярлы дыбыс. Пульсі 90^l, ырғақты. АҚ - 120/80мм.с.б., Жүрек тондары естілмейді, іші жұмсақ, эпигастрийде және іштің оң жақ бөлігінде ауырсынбалы. Белінде соққылау екі жақта бірден ауырсынбалы. менингиальді

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 58 беті

симптомдары жоқ. бір тәулікте 2500мл сұйықтық ішіп, 250 мл зәр шығарды. Эпид анамнезі: жарты жыл бойы нақты тұратын жері жоқ, жертеде тұрады, ол жерде көп кеміргіштер бар.

1. Болжам диагноз, асқинуы қандай болуы мүмкін?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

20- сабақ

5. 1. Сабақтың тақырыбы. Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіру.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Дәрілік терапия емдік шаралардың ең маңыздысы болып табылады. Емнің жетістігі көп жағдайда мейірбикенің тағайындалған дәрілік затты науқасқа білікті және сауатты енгізуіне байланысты болады. Ауруханада емделіп жатқан науқастарға дәрілік заттарды жаздырып алу арнайы талап қағаздарына жазылады. Дәрігер күнделікті бөлімшедегі науқасты қарап, оған қажетті дәрілік заттарды және олардың мөлшерін, қабылдау реттілігі мен енгізу жолдарын медициналық картаға жазып отырады. Бақылаушы мейірбике күнделікті науқастың медициналық картасынан арнайы дәптерге немесе тағайындау парағына көшіріп жазып алады. Бақылаушы және емшара мейірбикелері әрбір науқасқа бөлек-бөлек барлық тағайындалған заттарды жазып белімшенің аға мейірбикесіне береді. Аға мейірбике бұл мәліметтерді жинастырып, белгілі бір форма бойынша жаздырып алады. Науқастарға жасалатын инъекция жайындағы мәліметтер инъекция жасайтын емшаралық мейірбикеге беріледі. Дәріханадан дәрілерді алу жөнінде талап тізімі болады. Бұл талап қағаздарында бөлімше меңгерушісінің қолы болуы тиіс.

Бөлімшеде үш күнге жететін қажетті дәрілік заттар болуы тиіс. Улы және есірткі заттар мен этил спиртінің талап қағазы, штампы бар арнайы бланкте латын тілінде жазылып, емдік мекеменің басшысының немесе емдеу жөніндегі орынбасарының қолы мен мөрі қойылады. Бұл қағазда этил спиртінің концентрациясы мен препараттардың енгізу жолдары көрсетіледі. Улы және есірткі, аса тапшы. қымбат дәрілер бөлек жазылып, науқастың аты-жөні, сырқатнамасының нөмірі, диагнозы көрсетіледі. Дәріханадағы дайын дәрілік формаларды аға мейірбике күнделікті алып, ал дайындалуды қажет ететін дәрілерді келесі күні алады. Жедел керекті дәрілік затты дәріхана сол күні дайындап береді. Дәріханадан дәрілік затты алғанда аға мейірбике тапсырысқа сәйкестігін тексереді. Дәріханада

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 59 беті

дайындалған дәрілік формада препараттың нақты атауы, мөлшері, дайындалған күні және дәрілік затты жасаған фармацевттің қолы жазылған белгілі бір түсті этикеткасы болуы қажет. Дәрілік заттарды енгізу тәсілдеріне байланысты бөлу қажет. Барлық ампуладағы және флакондағы стерильді ерітінділер емшара бөлмесінде: шыны шкафтың бір қатарында - антибиотиктер мен оның ерітінділері, келесі қатарында тамшылатып құятын ерітінді флакондары 200-500 мл, қалған қатарларында А (улы) және Б (әсері күшті) тізіміне кірмейтін қораптағы ампулалар (витамин, дибазол, папаверин, магний сульфат ерітінділері) тұрады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жпппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Аурухана бөлімшесіндегі палаталар мен медициналық құралдардағы патогенді және шартты патогенді микроорганизмдерді жою ... деп аталады.

- a) дезинфекция
- b) стерилизация
- c) асептика
- d) антисептика
- e) кварцтау

2. Дезинфекция түрлері:

- a) ошақты
- b) медициналық
- c) тұрмыстық
- d) индивидуальды
- e) санитарлы

3. Науқастың киімін, төсек орнын дезинфекциялау ... жүргізіледі.

- a) формалин буы және ауа буы камерада өңдеу әдісімен
- b) 2% хлорамин ерітіндісіне салып
- c) жуғыш ерітіндісіне салып
- d) кварцтандыру
- e) қайнату әдісімен

4. Құрғақ ауалы шкафта стерилизация ... минуттемпературада жүргізіледі.

- a) 180 градуса-60
- b) 160 градуса-15
- c) 132 градуса-20
- d) 120 градуса-25
- e) 110 градуса-25

5. Құрал- саймандарды стерилизациялау үшін қолданылатын химиялық ерітінді:

- a) 6% сутегі асқын тотығы
- b) 70% спирт
- c) 1:5000 фурацилин
- d) 3% сутегі асқын тотығы
- e) калий перманганат

6. 1,1 қысымда 120 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.

- a) 45
- b) 60
- c) 20

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 60 беті

- d) 10
e) 5
7. 2 атм қысымда 132 градус температурада автоклавтың жұмыс істеу уақыты ... минуттықұрайды.
- a) 20
b) 45
c) 60
d) 15
e) 10
8. Дезинфекциялау үшін ерітіндіні сақтау уақыты:
- a) 1 күн
b) 7 күн
c) 1 рет пайдалану
d) ерітіндінің түсі өзгергенше
e) 2 күн
9. Стерилизацияны бақылау ... көмегімен жүргізіледі.
- a) индикатордың
b) бензидинді сынаманың
c) фенолфталин сынамасының
d) азопирамин сынамасының
e) аспирин
10. Кейбір стерильді биксте заттар өзінің стерильділігін ... күнсақтайды.
- a) 3
b) 1
c) 12
d) 7
e) 2

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Н.есімді науқас, 50жааста, дене температурасы 39°C, қызба, қатты бас ауруы, әлсіздік, ұйқысыздыққа шағымдалып келді. бкүн бұрын жедел ауырған, температурасы көтерілгенде әлсіздік, бас ауруы мазалаған. Өздігімен емделген, көмектеспеген. Қарағанда: мазасыз, қозған, көп сөйлейді. Бетінің және мойнының терісі қызарған, склерасы инъецирленген. Жүрек тондары естілмейді. АҚ 100/70мм.с.б. ЖСЖ 110^l. Бауыры, көкбауыры ұлғайған. «Жгут» симптомы оң. Говоров-Годелье симптомы айқын. эпид анамнезінен: соңғы 6 айда жұқпалы науқаспен қатынаста болмаған. Бала кезінде краснухамен, скралатинамен, желшешекпен ауырған, 18 жасында қандайда бір тифпен ауырған. Жақында қатты эмоционалды күйзеліс болған. ЖҚА: лейкоцит 11,0, нейтрофилез, ЭТЖ 20 мм/сағ. Риккетсияларға антидене анықталған: провачека IgG 1:1200 титрі.

4. Диагнозы қандай?
5. Емдеу принципі.
6. Профилактикасы.

Ситуациялық есеп №2

Н.есімді науқас, 45 жаста, терапия бөліміне 5тамызда «Жедел пиелонефрит» диагнозымен түсті. 3 тамызда жедел ауырған, температурасы 40°C көтерілген, тоңған, қатты бас ауырған, белінде және ішінде ауырсыну байқаған, көруі бірден төмендеген, тәбеті жоғалған. 9тамызда жағдайы нашарлаған, енжар болып, тежелген. Қарағанда: беті мен мойны қызарған, қолтық астында петехиальді бөртпе денесінің бүйір беткейінде, ісінген және қабағының геморрагиялық ісінуі. өкпесінде везикулярлы дыбыс. Пульсі 90^l, ырғақты. АҚ -

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 61 беті

120/80мм.с.б., Жүрек тондары естілмейді, іші жұмсақ, эпигастрийде және іштің оң жақ бөлігінде ауырсынбалы. Белінде соққылау екі жақта бірден ауырсынбалы. менингиальді симптомдары жоқ. бір тәулікте 2500мл сұйықтық ішіп, 250 мл зәр шығарды. Эпид анамнезі: жарты жыл бойы нақты тұратын жері жоқ, жертөледе тұрады, ол жерде көп кеміргіштер бар.

4. Болжам диагноз, асқынуы қандай болуы мүмкін?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

21- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Дәрілік заттарды парентеральді жолмен енгізу.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Парентеральді енгізу жолдары .Бірден қанға енгізу .

Тері астына – 5-15мин. кейін әсері болады. Су ерітінділері жиі қолданылады. Май ерітінділері аз қолданылады. Жылыту керек. Суспензияны, тітіркендіргіш және гипертоникалық заттарды енгізуге болмайды .

Бұлшық етке - әсер етуі тез, енуі толық, су ерітінділерді енгізуге болады. Майлы және суспензияны енгізгенде инені тамырға енгізуге болмайды. Себебі эмболия болуы мүмкін. Тамыр бітелуі .

Көк тамырға енгізу:Енгізген арада әсері басталады. Енгізу уақыты ұзақ, себебі тамшылатып енгіземіз. Дәрілік зат бірден қанға енеді. Гипертоникалық және тітіркендіргіш заттарды енгізуге болады .

Субарахноидальды енгізу. Бас және жұлын миларына енгізіледі. Бұл ағзалар гематоэнцефалды кедергімен қан системасынан бөлінеді. Бұл кедергіден кез келген дәрілік заттар өте бермейді. Соднықтан, мидың инфекциялық дертінде – менингит препараттар осы әдіспен енгізіледі. (sub arachnoidea – ми қабықшасының сүңгілік бетіне енгізіледі.). тітіркендіргіш заттарды енгізуге болмайды.

Ингаляция арқылы енгізу:Inhalation - демалу. Ұшқыш газды және сұйық заттарды наркозға енгізеді. Аэрозолдар және эфир майларының булары демалу органдары қабынған кезде препараттарды қабынған органға енгіземіз. Парентеральды енгізу жолдарына арналған дәрілік заттар заласыздандырылған болу керек.

Басқада парентеральды енгізу жолдары бар: ішкі артерияға , сүйек ішіне, тері үстіне, конъюнктиваны, плевраға, буынға.

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 62 беті

Дәрілік заттардың сіну механизімі: пассивті диффузия (липофильді заттарға тән концентрациясына байланысты). Сүзгіден өту(судың йонның гидрофильді молекулалардың мембранасынан өтеді). Белсенді қозғалуы(қозғалыс системасының көмегімен), пиноцитоз(клеткалық мембрананың инвагинациялауынан).

Дәрілердің ағзада таралуы. Біркелкі немесе біркелкі емес болуы мүмкін. Себебі, гематоэнцефальді, гематоофтальмалды және плацентарлы бөгеттерден өтуіне байланысты. Кейбір заттар тіндерде және органдарда жиналады. Кейбір заттар қанның белогымен байланысып, біртіндеп бөлінеді, бұл ұзақ әсер етуді қамтамасыз етеді.

Дәрілік заттардың биотрансформациясы (айналуы) тотыққан, тотықсызданған гидролизденген. Биотрансформация процесі бауырдың микросомалды ферменттерінің қатысуымен жүреді. Кейбір препараттар (фенобарбитал, рифампицин, гризеофульвин) бауыр ферменттерінің белсенділігін арттырады, бірге қосылып әсер ететін препараттардың әсерін әлсіздетеді. Кейбір препараттар бауыр ферменттерінің белсенділігін төмендетеді (фуразолидон, метронидазол), бұл сәтте басқа препараттардың әсерін ұлғайтады.

Дәрілік заттардың шығу жолдары: бүйрек арқылы, бездер арқылы, ішек арқылы, ұшқыш заттар өкпе арқылы.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты,термикалық,аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы,радияциялық, механикалық
- e) химиялық,термиялық,радияциялық.

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру,ультракүлгін сауле
- b) қолды сумен жуу,ылғалды тазалау,желдету
- c) дезинфектантты батыру,қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу,күйдіру
- e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- a) еу бөлмесі
- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары

5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:

- a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
- b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
- c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 63 беті

- d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
- e) науқастарды жуындырарда
6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас, термиялық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термиялық, биологиялық, механикалық
7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
8. Қағу, сілкі, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Дәрігерге науқас іштің төменгі жағына ауырсынуына, жиі сұйық шырыш пен қан аралас нәжіске, тенезмге шағымданып келді. Ішін пальпациялағанда сол жақ мықын бөлігінде тығыз сигматәрізді ішекті байқады.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Е есімді науқас 27жаста, 15күн бұрын жаздық демалыстан көлден келді, өзінде жалпы жағдайының нашарлағанын, енжарлықты, әлсіздікті, бас ауруын байқаған. Соңғы күндері кезеңді түрде дене температурасының 39-40°C дейін көтерілгенін, содан өздігінен ін көтерілгенін, содан өздігінен 37-38°C дейін түскенін, жүрек айну, эпигастрийде ауыртпалықты, метеоризм, кебу, жиіленген үлкен дәретті байқаған. Дененің әр түрлі бөлігінде көп мөлшерде, полиморфты бөртпе. Бұндай жағдай бірінші рет болып тұр, оны ашық су қоймадан су ішкенімен байланыстырады.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 64 беті

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

22- сабақ

5. 1. Сабақтың тақырыбы. Тері ішіне инъекцияны орындау. Тері астына инъекцияны орындау. Инсулинді енгізу.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Тері ішілік егулер жүргізу. Диагностикалық және аймақтық жансыздандыру мақсатта тері ішілік егу жұмыстары жүргізіледі. Бұл әдіс белгілі тәжірибиелікті талап етеді. Тері ішілік егулерді арнайы қысқа инемен (үз.1,5 см.; диаметрі 0,4мм.) жүргізіледі. Тері ішілік егулерді жасау иық алдының ішкі беткейіне жүргізеді. Егу орнын мұқият спиртпен сүрту керек. Тері құрғаған соң, иненің кесілген қиғаш орнын жоғары қаратып, ұшын мүйізді қабаттың астына кіретіндей ғана кіргізіл, тері беткейіне 0,5см. параллель жүргізу арқылы сұйықтықтың 1-2 тамшысын енгізеді. Бұл жағдайда теріде төмпешік пайда болып, кейіннен иненің енуі мен ерітінді тамшыларының кіруі нәтижесінде лимонцы қабық түзіледі. Инені жайлап жылжыта отырып, шприцтен бірнеше тамшы сұйықтық шығарып, тері астына керекті ерітіндінің мөлшерін енгізеді. Бұл әдіспен диагностикалық аллергиялық сышақ алып, сонымен қатар дәрілік заттарға сезімталдығын анықтайды.

Егу аймақтары: біліктің(үштен бір бөлігі) ішкі беткейі,

Құрал — жабдықтар: бұл егуді жасау үпгін көлемі 1 мм. инесінің үз.15мм, ал ішкі диаметрі 0,4 мм. шприцті қолданады.

Дайындаңыз: Инесі бар шприц дәрілік зат, этил спирті, мақталы тампондар

Әдісі:

шприцке дәрілік заттың қажетті мөлшерін жинаңыз

науқасқа енгізілеіін дәрілік зат туралы мағлұмат беріңіз

науқасты жайлы отырғызыңыз

қолғап киіңіз

егу орнын спиртке батырылған мақталы шарикпен бір бағыттағы

қимылмен өңцеп, кебуін күтіңіз

егу орнының терісін жинаңыз

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 65 беті

5 градус бағытқа иненің ұшын терінің астына ине қиығын теріге параллель кіргізіңіз

сол қолды шприцтің поршеніне ауыстырып, оны басу арқылы дәрілік затты енгізіңіз

канюлясынан ұстап, жылдам инені қимылмен шығарып алыңыз спиртке батырылған мақталы шарикпен теріні өвдеңіз

Ескерту: Егу орнына спиртке батырылған зарарсыздандырылған мақтаны баспау қажет. Науқасқа егу орнына реакция анықталғанша су тамшыларын тигіздірмеуді ескертіңіз (егер егу диагностикалық мақсағға жасалынса).

Мақталы тампондарды зарарсыздандырып, шприц пен инені қолданылған материалдарға арналған қорапшаға тастаңыз.

Тері астына егу жүргізу.

Тері асты май қабаты қантамырлармен шырмалғандықтан дәрілік зат тез еру үшінтері асты егулер қолданылады. Әдетте бұл мақсатта тері асты клетчаткаға зиянын тигіздірмей тез сіңірілетін ерітінділер қолданылады. Тері астына аз мөлшердегі және 2 литр аралығында ерітіндіін енгізуге арналады. Тері асты егулерді жүргізуге егу орнының жанында ірі қан тамырларымен жүйке бағаналарының болмауын ескеру қажет. Тері асты егуге арналған тері асты клетчаткасының қалыңдығына байланысты. Ең қолайлы орындарға иық, білектің шынтақ бөлімі, жауырын асты аймағы, күрсақ қабырғасының іпетіндегі беткейі болып саналады. Бұл аймақтарда тері тез қатпарланады., және бұл аймақта қан тамырлар жүйке және сүйек бетін зақымдау қаупі болмайды. Сондай-ақ бұрын егу жасап қатайған немесе май клетчаткасы ісінген орынға жасауға тыйым салынады. Тері астына егу кезінде дәрілік заттардың сіңірілуі бұлшық етішілік немесе көктамырға аегу жасағанағ қарағанда баяу өтеді. Бірақ олардың әсер егу уақыты ұзаққа созылады. Перифириялық қан айналымның жетіспеушілігі болғанда енгізілген ерітінділер нашар сіңіріледі. Тері астына егу кезіндегі дәрілік заттардың әсері 20 минуттан соң байқалады. Бұл дәрілік заттың ұзартылған әсері қажет болғанда (адреналин, эфедрин) жасайды. Тері астына егу жасаудың артықшылығы - майлы ерітінділерді (ритоболіл, камфораның майдағы ерітіндісі) енгізу мүмкіншілігі бір уақытқа тері астына енгізілетін дәрілі керітінділердің мөлшері 2 мл-ден аспау керек. Дәрілік заттардың көп мөлшерін ағынды енгізгенде тері астының клетчаткасының және қан тамырлардың қысылуы байқалады. Соған сәйкес дәрілі кзаттың баяу сінуі мен асқынулардың дамуы байқалады.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты, термикалық, аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
- e) химиялық, термиялық, радиациялық.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 66 беті

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:
  - a) қайнау, күйдіру, ултракүлгін сауле
  - b) қолды сумен жуу, ылғалды тазалау, желдету
  - c) дезинфектантты батыру, қайнау
  - d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру
  - e) ултракүлгін сауле, ылғалды тазалау
4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:
  - a) еу бөлмесі
  - b) терапиялық бөлімшенің палаталары
  - c) гигиеналық бөлме
  - d) әжетхана
  - e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
  - a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
  - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
  - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
  - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
  - e) науқастарды жуындырарда
6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас, термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
8. Қағу, сілкі, шансорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 67 беті

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Дәрігерге науқас іштің төменгі жағына ауырсынуына, жиі сұйық шырыш пен қан аралас нәжіске, тенезмге шағымданып келді. Ішін пальпациялағанда сол жақ мықын бөлігінде тығыз сигматәрізді ішекті байқады.

4. Болжам диагноз?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Е есімді науқас 27жаста, 15күн бұрын жаздық демалыстан көлден келді, өзінде жалпы жағдайының нашарлағанын, енжарлықты, әлсіздікті, бас ауруын байқаған. Соңғы күндері кезеңді түрде дене температурасының 39-40°C дейін көтерілгенін, содан өздігінен ін көтерілгенін, содан өздігінен 37-38°C дейін түскенін, жүрек айну, эпигастрийде ауыртпалықты, метеоризм, кебу, жиіленген үлкен дәретті байқаған. Дененің әр түрлі бөлігінде көп мөлшерде, полиморфты бөртпе. Бұндай жағдай бірінші рет болып тұр, оны ашық су қоймадан су ішкенімен байланғыстырады.

4. Болжам диагноз?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

23- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Бұлшық етке инъекцияны орындау

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Бұлшықетте өте көп қан және лимфа тамырлары бар, сондықтан дәрілер тез және түгелімен сорылады. Дәрілерді тері астына енгізгенде ауырсыну, қиын сорылу жағдайлары болса және тез терапиялық тиімділігіне жету үшін, тері астына енгізуді бұлшықетке енгізумен ауыстырады.

Бұлшықетке егке егуді көп бұлшықет тарамдары бар жерлерге және үлкен тамырлардан, жүйкелерден алыстау жасау керек.

Бұлшықетке егуді жасау үшін ең ыңғайлы жерлер: жамбас, иық, сирақ бұлшықеттері.

Бұлшықетке егу жасау үшін 0,8-1,0 мм және ұзындығы 6-8-10 см инелермен қолданады. Иненің ұзындығы терінің шел қабатының жуандығына байланысты болып келеді, енгізгенде ине тері шел қабатын тесіп, бұлшықет аралығына бару керек.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 68 беті

Бұлшықетке егу жасаудың ең жақсы бөлігі – бөксе бөлігі болып табылады. Бірақ онда құйымшақ жүйкесі және ірі қан тамырлары өтеді. Бірақ онда құйымшақ жүйкесі және ірі қан тамырлары өтеді, егуді тек қана жоғарғы сыртқы бөлігіне жасайды, яғни бөксені ойша төртке бөліп, жоғарғы сыртқы бөлігіне (1/4 бөлігі) жасайды. Бұлшықетке сульфат, сывороткалар және т.б. ерітінділерді енгізеді.

Бұлшықетке ине егу жасау

Іс-әрекет алгоритмі:

1. Егу жасауға қолдарыңызды дайындаңыз
2. Сыйымдылығы 5-10 мл шприцті құрастырыңыз, ұзындығы 6-8 см инелерді дайындаңыз, біреуі-дәріні сорып алу үшін, екіншісі – егу жасау үшін.
3. Ампуладан немесе флаконнан дәріні сорып алыңыз, инені ауыстырып, оның өткізгіштігін тексеріңіз.

Спиртке малынған 2 мақта шариктерін дайындаңыз.

Егу жасайтын жерін табыңыз (ол үшін бөксені ойыңызда 4 бөлікке бөліңіз). Егуді жоғарғы үстіңгі бөлігіне жасау керек.

Егу жасайтын жерді спиртке малынған 2 мақта шаригімен сүртіңіз. Емделушіні ішіне немесе бір жақ қабырғасына жатқызып, бұлшықетке егу жасау керек. Мұндай қалыпта бұлшықеттер толық босайды.

Сол қолдың саусақтармен теріні 2 жаққа тартып ұстап, оң қолда шприцті ұстап, инені теріге 5-6 см тереңдікке, канюлаға дейін шамамен 1 см сыртына қалдырып, тік енгізіңіз.

Дәріні абайлап, ақырын жіберіңіз.

Егу жасаған жерін спиртке малынған мақтамен басып, инені тез шығарып алыңыз, мақтамен сол жерді уқалаңыз.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жпппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.
  - a) тез арада
  - b) 1 сағат ішінде
  - c) 3 тәулік ішінде
  - d) 6 тәулік ішінде
  - e) 1 апта ішінде
2. Дезинфекция тәсілдері:
  - a) механикалық, физикалық, химиялық
  - b) ошақты, термикалық, аралас
  - c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
  - d) ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
  - e) химиялық, термиялық, радиациялық.
3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:
  - a) қайнау, күйдіру, ультракүлгін сауле
  - b) қолды сумен жуу, ылғалды тазалау, желдету
  - c) дезинфектантты батыру, қайнау
  - d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру
  - e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау
4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:
  - a) еу бөлмесі
  - b) терапиялық бөлімшенің палаталары

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 69 беті

- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
- 5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
  - a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
  - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
  - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
  - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
  - e) науқастарды жуындырарда
- 6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас, термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
- 7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
- 8. Қағу, сілку, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
- 9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
- 10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Дәрігерге науқас іштің төменгі жағына ауырсынуына, жиі сұйық шырыш пен қан аралас нәжіске, тенезмге шағымданып келді. Ішін пальпациялағанда сол жақ мықын бөлігінде тығыз сигматәрізді ішекті байқады.

- 7. Болжам диагноз?
- 8. Тексеру жоспары.
- 9. Емдеу принципі.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 70 беті

24- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Клизмалар. Тазарту клизмасын қою. Сифон клизмасын қою.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Мақсаты: науқастың физиологиялық бөліністерін шығаруын қамтамасыз ету.

Қолдану көрсетілімдері: қатаң төсек және төсек тәртібінде жатқан науқастарға ішегін және қуығын босату кезінде қолданылады.

Дайындаңыз: зарарсыздандырылған дәрет сауытын (судноны), кленканы, жаялықты, қолғаптарды, кермені, суды, әжетхана қағазын, ішінде зарарсыздандыратын ерітіндісі бар ыдысты, қауіпсіз жоюға арналған контейнерді.

Іс-әрекет алгоритмі:

1. Науқасқа емшара мақсаты мен барысын түсіндіріп, оның келісімін алыңыз.
2. Дәрет сауытын жылы сумен шайып, оның ішінде аздап су қалдырыңыз.
3. Науқасты айналасындағы адамдардан кермемен оңашалаңыз, беліне дейін көрпесін алып немесе қайырып тастаңыз, жамбастың астына кленканы, оның үстінен жаялықты тосеңіз.
4. Қолыңызды гигиеналық деңгейде тазартыңыз, қолғапты киіңіз.
5. Науқасқа аздап бір жақ қырына бұрылуына көмектесіңіз, аяқтарын аздап тізесінен бүгіңіз және сандарын екі жаққа алшақтатыңыз.
6. Сол қолды бір бүйірден сегіз көздің астына енгізіп жіберіп, науқасқа жамбасын көтеруге көмектесіңіз.
7. Оң қолмен дәрет ыдысын науқастың бөксесінің астына қарай жақындатып, оны арқасына қарай бұрып, оның бұтаралығы дәрет сауыты тесігінің тура үстінде болуы қажет, сол кезде жаялықты беліне қарай жылжытыңыз.
8. Науқасты көрпесімен немесе ақжаймасымен жауып, оны жалғыз қалдырыңыз.
9. Науқас дәретке шығып болғаннан соң, науқасты аздап қана бір қырына бұрыңыз, дәрет сауытын оң қолмен ұстап тұрып, оны науқастың астынан шығарып алыңыз.
10. Аналь тесігі аймағын әжетхана қағазымен сүртіңіз. Қағазды дәрет сауытына салыңыз.
11. Дәрет сауытын, кленканы, жаялықты, кермені жинап алыңыз. Егер қажет болса, ақжаймасын ауыстырыңыз.
12. Науқасқа ыңғайлы жатуға көмектесіңіз, көрпесімен жабыңыз.
13. Дәрет сауытын жаялықпен немесе кленкамен жауып, дәрет бөлмесіне алып кетіңіз.
14. Дәрет сауытының ішіндегісін унитазға төгіңіз, оны ыстық сумен шайқаңыз.
15. Дәрет сауытын ішінде зарарсыздандыратын ерітіндісі бар ыдысқа толық батырып салыңыз. Қолғапты қауіпсіз жоюға арналған контейнерге салыңыз.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 71 беті

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.
  - a) кесетін құралдарды
  - b) кеспейтін құралдарды
  - c) резеңкеден жасалынған бұйымдарды
  - d) астауышты, зәр қабылдағышты
  - e) науқастың ыдыс-аяғын
2. 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:
  - a) 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - b) 10 литр су + 50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - c) 10 литр су + 500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - d) 7 литр су + 3 литра 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - e) 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
3. Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - a) 24 сағат
  - b) 12 сағат
  - c) 6 сағат
  - d) 48 сағат
  - e) 1 ай
4. Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - a) 6
  - b) 4
  - c) 2
  - d) 10
  - e) 20
5. Емдеу палатасында (1төсек орын есебімен) аудан нормативі ...кв.м.
  - a) 7
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 10
  - e) 12
6. Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - a) 70% этил спирті ертіндісімен
  - b) 0,5% хлорамин ертіндісі
  - c) ағын сумен жуу
  - d) сутегі асқын тотығы
  - e) 0,5% новокаин ертіндісі
7. Басты жуу,тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - a) жеті күнде бір рет
  - b) ластанғанына байланысты
  - c) аптасына екі рет
  - d) он күнде бір рет
  - e) айына бір рет
8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
  - a) сутегі асқын тотығы

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 72 беті

- b) 0,15% карбофос ерітіндісі, ниттифор
- c) 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ертіндісі
- d) 10% сірке қышқылы ерітіндісі
- e) 70 % этил спирті
- 9. Сіркені жою үшін қолданылады:
  - a) жылы асханалық сірке су
  - b) сутегі асқын тотығы
  - c) сабынды су
  - d) сынапты май
  - e) қожалық сабыны
- 10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
  - a) қанның қалдығы
  - b) жуғыш зат қалдығы
  - c) тоттану
  - d) хлорлы тотықтырғыш
  - e) тұз қалдығы

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Қабылдау бөліміне С.есімді науқас 32жаста, қатты қорқып, қозған күйде келді. Өзер сөйлеп, өзіне ауа жетпейтінін айтты. Қарағанда: дем алу терең, шулы барлық тыныс алу мускулатурасы қатысады, науқасқа жанасқанда және біраз шу болғанда діріл, шөлін қандыру үшін су бергенде жұтыну бұлшық еті жиырылып, көп мөлшерде сілекейі шыға бастады, гипергидроз, есту және көру галлюцинациялары пайда болды. Ананезінде: 30күн бұрын белгісіз ит аяғы мен қолын тістеген. Сол жерде біріншілік хирургиялық өңдеу жасалған.

1. Болжам диагноз, хирург қандай қателік жіберген?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Хирургқа 38жастағы еркек малшы қаралған. Бір апта бұрын оң жақ қолының сырт жағында қатты қыштитын қызыл түйіншек пайда болған. Екінші күні көпіршікке айналған, сосын жанынан тағы да көпіршіктер шыққан, саусақтарының тез ісінуі байқалған. Температурасы температурасы 37,2⁰C көтеріліп, қолында ауырсынуды сезбеген. Қарағанда: оң жақ және төменгі білегінің бірден ісінген, терісі өзгермеген. Саусақтарының сырт жағы қарайған, диаметрі 5см дейін, жанында сары-қызыл сұйықтығы бар көпіршіктер. Пальпациялағанда ауырмайды. Оң жақ қолтық астындағы лимфа түйіндері ұлғайған.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

25- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Резеңке алмұрт тәрізді баллонша көмегімен босату (майлы, тұзды, дәрілік) клизмаларын қою. Жел шығаратын түтікті қою. Майлы клизманы қою. Дәрілік клизманы қою. Тұзды (гипертониялық) клизманы қою.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 73 беті

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Майлы клизма

Мақсаты: емдік мақсатта тоқ ішектің төменгі бөліктерін тазалау.

Көрсетпелер: тазалау клизмасы нәтиже бермегенде, іштің қатуында, іш қуысына операция жасалғаннан кейін алғашқы күндерде, босанудан кейін.

Қарсы көрсетпелер:

- Тік ішектің іріңді қабынуы, жарылуында, қан кетуде;
- Жедел аппендицит;
- Ішектерге операция жасағанда;
- Тік ішектің түсуінде;

Қажетті заттар: Жане шприці немесе резеңке груша, бір рет қолданылатын жел шығаратын түтік, залалсыздандырылған вазелин, клеенка, 37-38°C –қа дейін су моншасында жылытылған 50-100мл майлы ерітінді (дәрігердің тағайындауы бойынша), бір рет қолданылатын биялай, бетперде, залалсыздандырылған салфетка, жаялық, шымылдық.

Міндетті шарттар: майлы клизмадан соң науқас бірнеше сағат жатуы керек, сондықтан майлы клизманы түнде қойған дұрыс.

Іс-әрекеттер:

1. Науқасқа процедура мақсатын, барысын түсіндіру, келісімін алу.
2. Процедураны жүргізуге қарсы көрсетпелер жоқтығына көз жеткізу.
3. Жанэ шприціне жылы (ішекті механикалық, термиялық, химиялық тітіркендірудің алдын алу мақсатында) майлы ерітіндіні (дәрігердің тағайындағаны бойынша) сорып алыңыз, ұштыққа вазелин майын жағыңыз.
4. Сырқатты сол жақ қырынан кушетканың шетіне тізесін кіндігіне жақындата бүгіп жатқызу керек, шымылдықты қойыңыз;
5. Халат, қолғапты кийіңіз. Науқастың жамбасы астына клеенка, үстінен жаялықты жайыңыз.
6. Сол қолмен ұстап, құйрықты ашып, оң қолмен жел шығаратын түтікті ақырын айналдырып тік ішекке алдымен кіндікке қарай 3-4см, содан соң омыртқаға қатарластырып 10-15см тереңдікке енгізіңіз;
7. Түтікшеге Жане шприцін немесе резина баллонды жалғастырып ерітіндіні ақырындап жіберіңіз (жіберуден алдын ауасын шығаруды ұмытпаңыз);
8. Резина баллонды қысқан күйінде шығарып алыңыз;
9. Сырқатты шалқасынан жатқызып, тереңірек дем алдырып бір неше сағат

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 74 беті

жатуды айтамыз;

10. Жане шприцін ағынды суда шайып 1% лизоформин ерітіндісіне 30 минутқа салу керек;

11. Ауызы жабық, сыртында белгісі бар ыдыста сақтау керек (арнайы медициналық шкафта);

12. Клеенканы 1% лизоформин ерітіндісіне малынған дәке салфеткамен сүртіңіз;

13. Қолғапты шешіп, дезерітіндіге салыңыз, қолды жуыңыз.

14. Тағайындау парағына процедураның орындалғаны және науқастың реакциясы туралы белгілеңіз.

Дәрілік клизма

Мақсаты: емдік мақсатта тік ішекке дәрілік заттарды енгізу және оның сорылуын қамтамасыз ету.

Көрсетпелер: ағзаның көп сұйықтық жоғалтуы, қоректік заттарды ауыз арқылы жіберуге мүмкіндік болмаған жағдайда

Қарсы көрсетпелер:

- Тік ішектің іріңді қабынуы, жарылуында, қан кетуде;
- Қатерлі ісіктер;
- Ішектерде операция жасағанда;
- Тік ішектің түсуінде;

Қажетті заттар: Жане шприці немесе резеңке груша, бір рет қолданылатын жел шығаратын түтік, залалсыздандырылған вазелин, клеенка, 37-38°C –қа дейін су моншасында жылытылған 50-100мл дәрілік зат (дәрігердің тағайындауы бойынша), бір рет қолданылатын биялай, бетперде, залалсыздандырылған салфетка, жаялық, шымылдық.

Міндетті шарттар: дәрілік клизманы тазалау клизмасынан соң жүргізу қажет.

Іс-әрекеттер:

1. Науқасқа процедура мақсатын, барысын түсіндіру, келісімін алу.
2. Процедураны жүргізуге қарсы көрсетпелер жоқтығына көз жеткізу.
3. Жане шприціне жылы (ішекті механикалық, термиялық, химиялық тітіркендірудің алдын алу мақсатында) дәрілік затты (дәрігердің тағайындағаны бойынша) сорып алыңыз, ұштыққа вазелин майын жағыңыз (дәрілік ерітіндінің температурасы 37°C-тан төмен болған жағдайда дефекацияға алып келеді);
4. Сырқатты сол жақ қырынан кушетканың шетіне тізесін кіндігіне жақындата бүгіп жатқызу керек, шымылдықты қойыңыз;
5. Халат, қолғапты киіңіз. Науқастың жамбасы астына клеенка, үстінен жаялықты жайыңыз.
6. Сол қолмен ұстап, құйрықты ашып, оң қолмен жел шығаратын түтікті ақырын айналдырып тік ішекке алдымен кіндікке қарай 3-4см, содан соң омыртқаға қатарластырып 10-15см тереңдікке енгізіңіз;
7. Түтікшеге Жане шприцін немесе резина баллонды жалғастырып ерітіндіні ақырындап жіберіңіз (жіберуден алдын ауасын шығаруды ұмытпаңыз);
8. Резина баллонды қысқан күйінде шығарып алыңыз;
9. Сырқатты ыңғайлы етіп жатқызып, үстіне көрпе жабыңыз.
10. Жане шприцін ағынды суда шайып 1% лизоформин ерітіндісіне 30

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 75 беті

минутқа салу керек;

11. Ауызы жабық, сыртында белгісі бар ыдыста сақтау керек (арнайы медициналық шкафта);

12. Клеенканы 1% лизоформин ерітіндісіне малынған дәке салфеткамен сүртіңіз;

13. Қолғапты шешіп, дезерітіндіге салыңыз, қолды жуыңыз.

14. Тағайындау парағына процедураның орындалғаны және науқастың реакциясы туралы белгілеңіз.

Тамшылы клизма

Мақсаты: емдік мақсатта тік ішекке дәрілік заттарды енгізу және оның сорылуын қамтамасыз ету.

Көрсетпелер: ағзаның көп сұйықтық жоғалтуы, қоректік заттарды ауыз арқылы жіберуге мүмкіндік болмаған жағдайда

Қарсы көрсетпелер:

- Тік ішектің іріңді қабынуы, жарылуында, қан кетуде;
- Қатерлі ісіктер;
- Ішектерге операция жасағанда;
- Тік ішектің түсуінде;

Қажетті заттар: тазалау клизмасына арналған жүйе, дәріні тамшылатып жіберуге арналған жүйе, штатив, залалсыздандырылған вазелин, клеенка, 37-38°C –қа дейін су моншасында жылытылған 50-100мл дәрілік зат (дәрігердің тағайындауы бойынша), бір рет қолданылатын биялай, бетперде, залалсыздандырылған салфетка, жаялық, шымылдық, жылытқыш t-40-45°C

Міндетті шарттар: дәрілік клизманы тазалау клизмасынан соң жүргізу қажет, енгізілетін ерітінді 40-42°C-ке дейін жылытылған болуы керек.

Іс-әрекеттер:

1. Науқасқа процедура мақсатын, барысын түсіндіру, келісімін алу.
2. Процедураны жүргізуге қарсы көрсетпелер жоқтығына көз жеткізу.
3. Жүйені дәрілік затпен (дәрігердің тағайындағаны бойынша) толтыру, 1м биіктікте штативке бекіту, жүйенің алдыңғы және артқы қабырғаларына жылытқышты бекіту.
4. Сырқатты сол жақ қырынан кушетканың шетіне тізесін кіндігіне жақындата бүгіп жатқызу керек, шымылдықты қойыңыз;
5. Халат, қолғапты кийіңіз. Науқастың жамбасы астына клеенка, үстінен жаялықты жайыңыз.
6. Сол қолмен құйрықты ашып, оң қолмен жүйенің үштігін ақырын айналдырып тік ішекке алдымен кіндікке қарай 3-4см, содан соң омыртқаға қатарластырып 10-15см тереңдікке енгізіңіз;
7. Жүйедегі

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.

а) кесетін құралдарды

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 76 беті

- b) кеспейтін құралдарды
- c) резеңкеден жасалынған бұйымдарды
- d) астауышты, зәр қабылдағышты
- e) науқастың ыдыс-аяғын
2. 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:
  - a) 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - b) 10 литр су + 50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - c) 10 литр су + 500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - d) 7 литр су + 3 литра 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - e) 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
3. Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - a) 24 сағат
  - b) 12 сағат
  - c) 6 сағат
  - d) 48 сағат
  - e) 1 ай
4. Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - a) 6
  - b) 4
  - c) 2
  - d) 10
  - e) 20
5. Емдеу палатасында (1төсек орын есебімен) аудан нормативі ...кв.м.
  - a) 7
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 10
  - e) 12
6. Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - a) 70% этил спирті ертіндісімен
  - b) 0,5% хлорамин ертіндісі
  - c) ағын сумен жуу
  - d) сутегі асқын тотығы
  - e) 0,5% новокаин ертіндісі
7. Басты жуу,тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - a) жеті күнде бір рет
  - b) ластанғанына байланысты
  - c) аптасына екі рет
  - d) он күнде бір рет
  - e) айына бір рет
8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) 0,15% карбофос ертіндісі, ниттифор
  - c) 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ертіндісі
  - d) 10% сірке қышқылы ертіндісі
  - e) 70 % этил спирті
9. Сіркені жою үшін қолданылады:
  - a) жылы асханалық сірке су
  - b) сутегі асқын тотығы

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 77 беті

- c) сабынды су
  - d) сынапты май
  - e) қожалық сабыны
10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
- a) қанның қалдығы
  - b) жуғыш зат қалдығы
  - c) тоттану
  - d) хлорлы тотықтырғыш
  - e) тұз қалдығы

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Қабылдау бөліміне С.есімді науқас 32жаста, қатты қорқып, қозған күйде келді. Әзер сөйлеп, өзіне ауа жетпейтінін айтты. Қарағанда: дем алу терең, шулы барлық тыныс алу мускулатурасы қатысады, науқасқа жанасқанда және біраз шу болғанда діріл, шөлін қандыру үшін су бергенде жұтыну бұлшық еті жиырылып, көп мөлшерде сілекейі шыға бастады, гипергидроз, есту және көру галлюцинациялары пайда болды. Ананезінде: 30күн бұрын белгісіз ит аяғы мен қолын тістеген. Сол жерде біріншілік хирургиялық өңдеу жасалған.

4. Болжам диагноз, хирург қандай қателік жіберген?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

26- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қуықты катетерлеу. Әйелдердің қуығын катетерлеу.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Әйелдердің қуығын катетерлеу

Мақсаты: Дер кезінде қуықтағы несепті шығару, кейіннен қалыпты табиғи несеп шығаруды қайта қалпына келтіру, қуықты жуу.

Қолдану көрсетілімдері: жедел және созылмалы зәр бөлінудің тоқтауы, қуықты жуу және оған дәрілік, рентгенконтрастық ерітінділерді енгізу, зәр бөліну мүшелеріне және жыныс жүйелеріне операциядан кейінгі кезең, зәр бөліну мүшелерін эндоскопиялық зерттеу алдында, клиникалық және бактериологиялық зерттеуге зәрді алу, қалдық зәрді анықтау.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 78 беті

Қарсы көрсетілімдері: уретраның жарылуы, жедел уретрит, простатит, эпидидимит, гематурия, зәр шығару каналының тарылуы, простата ісігі, зәр шығару каналының жедел қабынуы.

Асқынулар: уретральды қызба, уретраның, қуықтың шырышты қабығының зақымдануы, асептика ережелерін сақтамағанда жұқпалы ауруларды енгізу.

Дайындаңыз: залалсыздандырылған катетерді, 2 дана анатомиялық пинцеттерді, корнцангті, лотокты, салфеткаларды, 2 дана қолғапты, вазелин майын, 1:5000 фурацилин ерітіндісін, зәр қабылдағышты, зарарсыздандыру ерітіндісі бар ыдысты, астына төсейтін клеенканы, жаялықты, кермені, науқастың жыныс мүшелерін жууға арналған құрал-жабдықтарды, қауіпсіз жоюға арналған контейнерді.

Іс-әрекет алгоритмі:

- 1.Науқаспен өзара сенімді қарым-қатынасты орнатыңыз.
- 2.Науқасқа емшараның мақсаты мен барысын түсіндіріп, оның келісімін алыңыз.
- 3.Науқасты кермемен оңашалаңыз.
- 4.Науқасты арқасына жатқызыңыз: тізесінен бүгілген екі аяғын жан-жаққа аздап қана ажыратыңыз.
- 5.Бөксе астына клеенканы, оның үстінен жаялықты төсеңіз. Судноны беріңіз.
6. Қолыңызды №111 бұйрық бойынша тері антисептигімен өңдеп, кептіріңіз, оларды 70% спиртте суландырылған мақта шариктерімен өңдеңіз, тырнақ пластинкаларын 1% спиртелген йод ерітіндісімен тазартыңыз. Қолғапты киіңіз.
- 7.Науқастың жыныс мүшелерін жууға арналған құрал-жабдықтарды дайындаңыз (стандартты қара: халі ауыр әйелдердің жыныс мүшесін жуу іс-әрекетін) жүргізіңіз.
- 8.Катетерлеуге қажетті құрал-жабдықтарды дайындаңыз.
- 9.Залалсыздандырылған қолғапты киіңіз.
- 10.Сол қолдың I және II саусақтарымен үлкен және кіші жыныс еріндерін ажыратыңыз, зәр шығаратын түтіктің сыртқы тесігін ашыңыз.
- 11.Фурацилин ерітіндісіне суландырылған дәке салфеткасын пинцетпен алып, оң қолыңызға ұстаңыз.
- 12.Несеп шығатын тесікті антисептикалық ерітіндімен тазалаңыз, кіші жыныс еріндерінің арасын жоғарыдан төмен қарай қимыл жасап жуыңыз.
- 13.Дәке салфеткасын ауыстырып, фурацилин ерітіндісімен суландырылған дәке салфеткасын несеп шығатын каналдың тесігіне 1 минуттай басып ұстаңыз.
- 14.Қолданылған дәке салфеткаларын қауіпсіз жоюға арналған контейнерге, пинцетті зарарсыздандыру ерітіндісі бар ыдысқа салыңыз. Пинцетті ауыстырыңыз.
- 15.Оң қолдағы пинцетпен жұмсақ резеңке катетердің тұмсық (домалақ бітеу) ұшынан 7-8 см қашықтықта қаламсап сияқты қылып ұстаңыз.
- 16.Катетердің сыртқы ұшын алақан үстінен айналдырып алып, оң қолдың IV-ші, V-ші саусақтарының арасына қысып ұстаңыз.
- 17.Катетердің тұйық жағына залалсыздандырылған вазелин майын «күю» әдісімен күйыңыз.
- 18.Сол қолмен жыныс еріндерін ажыратып, оң қолмен абайлап катетерді несеп шығатын каналға 4-6 см ұзындыққа несеп шыққанша енгізіңіз.
- 19.Катетердің бос ұшын зәр жинайтын ыдысқа салыңыз.
- 20.Пинцетті зарарсыздандыру ерітіндісіне салыңыз.
- 21.Зәр бөлінуі аяқталғаннан бұрын катетерді шығарыңыз, сол қасағаның үстінен іштің алдыңғы бетін қолыңызбен басыңыз. Катетерден шығарғаннан соң зәр ағымы зәр шығаратын каналды жуады (несеп жолын табиғи жолмен шайып өтеді).
- 22.Зарарсыздандыру ерітіндісі бар ыдысқа катетерді салыңыз.

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 79 беті

23.Қолғапты шешіңіз. Қолғапты, сүрткілерді мақта шариктерін қауіпсіз жоюға арналған контейнерге салыңыз.

24.Қолыңызды жуып, кептіріңіз.

25.Науқасқа физикалық және психикалық тыныштықты қамтамасыз етіңіз.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты,термикалық,аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы,радияциялық, механикалық
- e) химиялық,термиялық,радияциялық.

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру,ультракүлгін сауле
- b) қолды сумен жуу,ылғалды тазалау,желдету
- c) дезинфектантты батыру,қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу,күйдіру
- e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- a) еу бөлмесі
- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме
- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары

5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:

- a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
- b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
- c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
- d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
- e) науқастарды жуындырарда

6. Стерилизация тәсілдері:

- a) химиялық, термиялық, газды
- b) механикалық, физикалық, химиялық
- c) аралас,термикалық, биологиялық
- d) механикалық, радияциялық, физикалық
- e) термикалық, биологиялық, механикалық

7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:

- a) булы, ауалы
- b) газды, ультрадыбысты
- c) гласперленді, инфрақызыл сәуле

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 80 беті

- d) химиялық, биологиялық
- e) дез.ерітінді қайнау
- 8. Қағу, сілкі, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
- 9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
- 10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Қабылдау бөліміне 45жастағы еркек оң жақ саусақтарының сырт жағында жараның болуына шағымданып келді. Жарақатты бір апта бұрын алған. Қарағанда: жара 1,5*1,0см, шеті анық, шамалы инфильтрленген, қызарған, пальпациялағанда ауырады, ешқандай бөлінді жоқ, саусақтарының сыртқы жағындағы бұлшық ет біраз дірілдейді.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

Учаскелік дәрігерді 30 тамызда Н.есімді науқас 52жастағы ет комбинаты жұмысшысы шақырды. Науқас дене температурасының ауқас дене температурасының көтерілуіне 39°C көтерілуіне, қатты бас және бұлшық етінің ауруына, жүрек айнуға, кезеңді құсу мен қатты әлсіздікке шағымданды. 25- тамызда жедел тоңумен, дене температурасының 39,5°C көтерілуімен, шүйде, мойын, арқа және іш бұлшық еттерінің бірден ауырсынуымен басталды. Әсіресе балтыр бұлшық еті қатты ауырған. Ұйқысы нашар, басы ауырған, тәбеті жоқ, құсу болған. Қарағанда: жағдайы ауыр, енжар, тежелу, тері мен склерасы сарғайған, екі көзінде қан құйылулар, склерит. Беті ісінген, қызарған, ауыз-жұтқыншағының шырышы қызарған. Пульсі 110, АҚ – 100/60мм.с.б. Тілі құрғақ, жабылған. Бауыры ұлғайған, пальпациялағанда ауырсынады. Зәр шығу ауырсынусыз, бірақ зәр шығу сирек, аз мөлшерде. Шүйде бұлшық етінің ригидтілігі мен Кернинг симптомы оң.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

27- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Қуықты катетерлеу. Ерлердің қуығын катетерлеу.

5.2. Сабақтың мақсаты:

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 81 беті

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Мақсаты: қуықтағы несепті дер кезінде шығару, кейіннен қалыпты табиғи несеп шығаруды қайта қалпына келтіру, қуықты жуу.

Көрсеткіштері: жедел және созылмалы зәр бөлінудің тоқтауы, қуықты жуу және оған дәрілік, рентгенконтрастық ертінділерді енгізу, несіптік және жыныс жүйелеріне операциядан кейінгі кезең, зәр бөліну мүшелерін эндоскопиялық зерттеу алдында, клиникалық және бактериологиялық зерттеуге зәрді алу, қалдық зәрді анықтау.

Қарсы көрсеткіштері: уретраның (үрпінің) жарылуы, жедел уретрит, простатит, эпидидимит, гематурия, зәр шығару каналының тарылуы, простата ісігі, зәр шығару каналының жедел қабынуы.

Асқынулар: уретралды қызба, уретраның қуықтың шырышты қабығының зақымдануы, асептика ережесін сақтамағанда жұқпалы ауруларды енгізу.

Құрал-жабдықтар: залалсыздандырылған катетер, 2 дана анатомиялық пинцеттер, корнцанг, лоток, салфеткалар, алжапқыш, 2 дана қолғап, вазелин майы, 1:5000 фурацилин ерітіндісі, несеп жинайтын ыдыс, тері антисептигі, 1% спирттелген йод ерітіндісі, зарарсыздандыру ерітіндісі бар ыдыс, клеенка, жаялық, керме, науқастың жыныс мүшесін жууға арналған құрал-жабдықтар, ҚЖКЖК.

Іс-әрекет алгоритмі:

Науқаспен өзара сенімді қарым-қатынасты орнатыңыз.

Науқасқа емшараның мақсаты мен барысын түсіндіріп, оның келісімін алыңыз.

Науқасты кермемен оңашалаңыз.

Науқасты арқасына жатқызыңыз: тізесінен бүгілген екі аяғын жан-жаққа аздап қана ажыратқан.

Бөксе астына клеенканы, оның үстінен жаялықты төсеңіз. Судноны беріңіз.

Гигиеналық деңгейде қол деконтаминациясын жүргізіп, тері антисептигімен қолыңызды өңдеп, қолғап пен алжапқышты киіңіз.

Жыныс мүшесін жууға арналған құрал-жабдықты дайындап (стандартты қараңыз), оны жүргізіңіз.

Қолғапты шешіп, қолымызды тері антисептикасымен өңдеп, тырнақ пластинкаларын 1% спирттелген йод ерітіндісімен өңдеңіз, қолғапты киіңіз.

Науқастың оң жағына тұрып сол қолыңызға залалсыздандырылған салфетканы алып оны жыныс мүшесінің үстіне қойып 3,4-ші саусақтарыңызбен ұстап, ал 1,2-ші саусақтарыңызбен оның күпегін жыныс мүшесінің басынан жылжытыңыз.

Қолыңызды тері антисептигімен өңдеңіз

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 82 беті

Оң қолыңызға пинцетпен дәке тампонын алып оны фурацилин ертіндісіне малып алыңыз, жыныс мүшесінің басын айналмалы қозғалыстармен сағат тілінің бағытында жоғарыдан төмен зәр шығару каналынан переферияға қарай тампондарды ауыстыра отырып жуыңыз. Зәр шығару каналының сыртқы ашық тесігіне бірнеше тамшы залалсыздандырылған вазелин майын тамызыңыз.

Ораудың саңылаусыздығын оның жасалған күнін тексеріңіз. Пинцетті ауыстырыңыз. Орауды ашып катетерді пинцет арқылы алыңыз.

Оң қолыңызға залалсыздандырылған пинцетпен катетердің тұмсық ұшынан 5-7 см қашықтықта алыңыз, катетердің сыртқы ұшын алақан үстінен айналдырып алып, оң қолдың IV-ші, V-ші саусақтарының арасына қысып ұстаңыз.

Катетердің тұйық жағына лотоктың үстінен 15-20 см арақашықтықта залалсыздандырылған вазелин майын күйыңыз.

Сол қолдың 1-2 саусақтарымен жыныс мүшесінің басын ұстап тұрып катетердің бірінші 4-5 см енгізіңіз.

Катетерді тағыда 4-5 см арақашықтықта ұстап жәймен 19-20 см ұзындығына зәр шығару каналына енгізіңіз.

Жыныс мүшесін төмен қарай түсіріңіз.

Катетердің қалған бөлігін зәр жинауға арналған ыдысқа салыңыз.

Пинцетті зарарсыздандыру ертіндісіне салыңыз.

Зәр бөлінуі аяқталғаннан соң катетерді шығарыңыз, қасағаның үстінен іштің алдыңғы бетін сол қолыңызбен басыңыз. Катетерден шығарғаннан соң зәр ағымы зәр шығаратын каналды жуады (несеп жолын табиғи жолмен шайып өтеді).

Зарарсыздандыру ертіндісі бар ыдысқа катетерді салыңыз.

Қолғапты шешіңіз. Қолғапты, сүрткілерді мақта шариктерін ҚЖКЖК-ға салыңыз.

Алжпқышты дезерітіндімен 2 рет 15 мин аралығынд сүртіңіз.

Қолыңызды жуып, кептіріңіз.

Науқасқа физикалық және психикалық тыныштықты қамтамасыз етіңіз.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жпппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты, термикалық, аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
- e) химиялық, термиялық, радиациялық

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру, ультракүлгін сауле
- b) қолды сумен жуу, ылғалды тазалау, желдету
- c) дезинфектантты батыру, қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 83 беті

- e) ултракүлгін сауле, ылғалды тазалау
4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:
  - a) еу бөлмесі
  - b) терапиялық бөлімшенің палаталары
  - c) гигиеналық бөлме
  - d) әжетхана
  - e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
  - a) қанмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
  - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
  - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
  - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
  - e) науқастарды жуындырарда
6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас, термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
8. Қағу, сілку, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Қабылдау бөліміне 45жастағы еркек оң жақ саусақтарының сырт жағында жараның болуына шағымданып келді. Жарақатты бір апта бұрын алған. Қарағанда: жара 1,5*1,0см,

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 84 беті

шеті анық, шамалы инфильтрленген, қызарған, пальпациялағанда ауырады, ешқандай бөлінді жоқ, саусақтарының сыртқы жағындағы бұлшық ет біраз дірілдейді.

4. Болжам диагноз?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

28- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Аспаптық зерттеу әдістеріне науқасты дайындау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Аспаптық зерттеу әдістеріне науқасты дайындау

Құрсақ қуысын ультрадыбыстық зерттеуге дайындау

Тексеріске 1-2 күн қалғанда тамақ рационынан көкөністерді, жемістерді, шырындарды, қара нан мен сүт өнімдері сияқты іштің желденуіне әкелетін тағамдарды алып тастау керек. Зерттеу міндетті түрде аш қарынға жүргізіледі, ас қабылдау мен сусындар ішу – зерттеуге 12 сағат қалғанда тоқтатылуы қажет. Егер зерттеу таңғы уақытта болмаса немесе науқаста инсулинтәуелді қант диабеті болса, онда қантсыз шай мен кептірілген ақ нанды тағамға қосуға болады.

Науқас әйелдердің кіші жамбас мүшелерін ультрадыбыстық зерттеуге дайындау (қуықаралық акустикалық әйнекті пайдалану арқылы)

Тексеріске 1-2 күн қалғанда тамақ рационынан көкөністерді, жемістерді, шырындарды, қара нан мен сүт өнімдері сияқты іштің желденуіне әкелетін тағамдарды алып тастау керек.

Зерттеуге 1 сағат қалғанда сусынды шамамен 1 литрдей ішу керек. Зерттеу толық қуыққа жасалады. Циклдің кез келген фазасында, кейбір көрсеткіштер бойынша белгілі бір фазаларда жүргізіледі.

Науқас әйелдердің кіші жамбас мүшелерін ультрадыбыстық зерттеуге дайындау (транскынаптық жолды пайдалану арқылы)

Зерттеуді бос қуыққа жасайды. Онымен қоса, зерттеу алдында жыныс мүшелерін гигиеналық тазалау қажет.

Қуық пен қуық асты безін ультрадыбыстық зерттеуге дайындау (қуықаралық акустикалық әйнекті пайдалану арқылы)

Зерттеуге 1 сағат қалғанда сусынды шамамен 1 литрдей ішу керек. Зерттеу толық қуыққа жасалады.

Қуық пен қуық асты безін ультрадыбыстық зерттеуге дайындау (трансректалды жолды пайдалану арқылы)

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 85 беті

Зерттеу күні таңертең тазартқыш клизманы жасау қажет.

Маммография

Етеккір циклі басталғаннан кейін 8-10-күнге жасалады.

Тамырларды – құрсақ аортасы және оның тарауларын, төменгі қуық венасын (тқв) және іцк-мен бүйрек тамырларын ультрадыбыстық зерттеуге дайындау

Зерттеуге 3 күн қалғанда іш кебуді және ішектегі газ жиналуды болдыратын тағамдарды (сүт, қара нан, картоп, орамжапырақ, жүзім, алма, бұршақ тұқымдастар және т.б.) рационнан алып тастау керек. Зерттеу күні эспумизанды күніне 3 рет тамақтану кезінде 2 капсуладан және таңертең ашқарынға 4 капсула немесе белсендірілген көмірді күніне 3 рет 2 таблеткадан ішу керек. Зерттеу- ашқарынға жасалады.

Бас пен мойын тамырларын, шеткі бөлім артерийлерінің бас пен мойынға дуплексті сканерлеуін, шеткі бөлім артерияларын удзг-ға дайындау

Зерттеу – тамырларға арналған дәрілік заттарсыз (гипотензивті, тамыркеңейткіш, спазмолитиктер) жүргізіледі. Зерттеуге 6 сағат қалғанда ерекше көрсетулер болмаған жағдайда, аталған дәрілерді қолдануды тоқтату керек.

Егер сіз белгілі-бір дәрі-дәрмектерді үнемі ішсеңіз, онда дәрігермен кеңескен абзал.

Стресс-эхокардиография жасауға дайындық

Зерттеуге 24 сағат қалғанда нитраттар тобы мен β-блокаторлар сияқты дәрілік заттар қолданылмайды.

Өзімен бірге бір тәуліктен аспаған «жаңа» ЭКГ болуы қажет.

ЭКГ мен ЭЕМ-нің холтерлік мониторингі болуы керек (егер зерттеу мәліметтері тіркелсе).

Егер сіз белгілі-бір дәрі-дәрмектерді үнемі ішсеңіз, онда дәрігермен кеңескен абзал.

Өңештің эхокардиографиясын жасауға дайындық

Өңештің патологиялық тарихында өңештің ЭхоКГ-не дейін болса, онда фиброгастроскопия немесе контрастирлеумен бірге өңеш рентгеноскопиясын жасау қажет. Зерттеу жасалатын күні 8 сағат қалғанда сусын мен тағамды ішпеу керек, яғни зерттеу ашқарынға жасалады.

Өңештің ЭхоКГ-сы алдында өңеште арнайы құрылғының болуына байланысты ауырсынуды максималды басу үшін медикоалды шаралар жасалынады:

Бұлшықетке құсуға қарсы Церукал деген дәрі енгізіледі;

Қажет жағдайда седативті әсер ететін сибазон, реланиум сияқты дәрілер пайдаланылады.

Тредмил тестін өткізу үшін жасалатын дайындық

Тексеріс алдында науқасқа алдымен диагностиканың басқа түрлерінен өту керек, мәселен, ЭКГ, холтерлік (1 тәулік) ЭКГ мониторингі, жүректің УДЗ-ы.

Зерттеуге бір тәулік қалғанда дәрігердің рұқсатымен ЖСЖ-не әсер ететін және коронарлы қантасымалдауды жақсартатын (β-адреноблокаторлар, нитроглицерин және оның аналогтары) дәрі-дәрмектерді пайдаланбайды.

Эндоскопиялық зерттеулерге дайындық ережесі

Колоноскопияны орындау үшін пациенттерді дайындау

Фортранс дәрі-дәрмегімен ішекті дайындау клизмасыз колоноскопияға дайындықтың маңызды стандарты болып саналады. Фортранстың орнына Лавакол немесе Флит фосфо-сода дәрі-дәрмектерін қолдану мүмкін.

Дәрі-дәрмектер дәрігердің нұсқауымен қолданылады.

Қолданар алдында нұсқаулықпен мұқият танысыңыз!

Зерттеуге дейін 3 күн алдын: қалдықсыз емдәм ұстану.

Зерттеуге дайындық күні эндоскопия қарсаңында: түссіз сұйықтықтарды күні бойы шексіз мөлшерде ішу.

18.00-20.00: Фортранс 2 л (1 қапшық 1литр суда сұйылтылады, сұйықтықтың мөлшерін азайтуға болмайды). Ерітіндіні әр 15 минут сайын 250 мл-ден бірте-бірте ішкен жөн.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 86 беті

Ерітіндіні қабылдағаннан кейін шамамен 1 сағаттан соң ауыртпалықсыз сұйық дәрет пайда болады. Фортранстың соңғы мөлшерінен кейін 2-3 сағаттан соң ішектің босауы түссіз немесе аздап боялған сұйықтықтың бөлінуімен аяқталады.

19.00: Эспумизан дәрі-дәрмегінің 30 мл

Зерттеу күні:

5.30-7.30: Фортранс 2 л

6.00: Эспумизан 30 мл (сүмен ішуге болады).

Фортрансты қабылдауды зерттеудің басталуына дейін 3-4 сағат алдын аяқтау ұсынылатындағын есте сақтау маңызды!

Егер колоноскопия таңертеңге тағайындалған болса, онда дайындық 14.00-ден кешіктірілмей Фортрансты қабылдаудың басталуы қарсаңында жүргізіледі, 4 л ерітіндінің барлығын ішу қажет.

Фортрансты қабылдау барысында жүру, денемен айналмалы қозғалыс және іштің алдыңғы бөлігіне жеңіл массаж жасау ұсынылады. Дәмін жақсарту үшін жұмсақ етсіз цитрус шырынын ерітіндіге қосуға болады.

Эзофагогастродуоденоскопияға, бронхоскопияға, эрпхг-ға пациенттерді дайындау

Зерттеу қарсаңында соңғы тағамды қабылдау сағат 18-19.00-ден кешіктірілмеу ұсынылады, зерттеу күні ештеңе ішуге және жеуге болмайды (соның ішінде және таблеткалық дәрі-дәрмектерді де), шегуге болмайды. Зерттеу аш қарынға жүргізіледі.

Егер сіз үнемі қандай да бір дәрі-дәрмектерді қабылдайтын болсаңыз, өз дәрігеріңізбен ақылдасыңыз.

Ректоскопияны және аноскопияны жүргізуге пациенттерді дайындау

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Ауалық стерилизациядан өткен заттар қорапсыз ... қолданылады.

- a) тез арада
- b) 1 сағат ішінде
- c) 3 тәулік ішінде
- d) 6 тәулік ішінде
- e) 1 апта ішінде

2. Дезинфекция тәсілдері:

- a) механикалық, физикалық, химиялық
- b) ошақты, термиялық, аралас
- c) профилактикалық, қорытынды, ағымды
- d) ауа-тамшысы, радиациялық, механикалық
- e) химиялық, термиялық, радиациялық

3. Дезинфекцияның физикалық түріне кіреді:

- a) қайнау, күйдіру, ультракүлгін сауле
- b) қолды сүмен жуу, ылғалды тазалау, желдету
- c) дезинфектантты батыру, қайнау
- d) қолды антисептикалық өңдеу, күйдіру
- e) ультракүлгін сауле, ылғалды тазалау

4. Аптасына 1 рет қорытынды тазалау жүргізілетін медицина мекемесінің бөлмелері:

- a) еу бөлмесі
- b) терапиялық бөлімшенің палаталары
- c) гигиеналық бөлме

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 87 беті

- d) әжетхана
- e) неврологиялық бөлімшенің палаталары
- 5. Медициналық құралдарда стерилизация жүргізіледі:
  - a) канмен немесе егу заттарымен қатынас болғанда
  - b) зақымдалмаған терімен жақындасқанда
  - c) дәрілік заттардың сыртқы беткейімен контактіде
  - d) ауыр науқастарды тамақтандыруда
  - e) науқастарды жуындырарда
- 6. Стерилизация тәсілдері:
  - a) химиялық, термиялық, газды
  - b) механикалық, физикалық, химиялық
  - c) аралас, термикалық, биологиялық
  - d) механикалық, радиациялық, физикалық
  - e) термикалық, биологиялық, механикалық
- 7. Стерилизацияның термиялық түріне кіреді:
  - a) булы, ауалы
  - b) газды, ультрадыбысты
  - c) гласперленді, инфрақызыл сәуле
  - d) химиялық, биологиялық
  - e) дез.ерітінді қайнау
- 8. Қағу, сілкіу, шаңсорғышпен өңдеу, тазалау және жуу, үй-жайларды желдету, суды сүзгіден өткізу, сыпыру бұл дезинфекцияның ... әдісі.
  - a) механикалық
  - b) санитарлық
  - c) медициналық
  - d) тұрмыстық
  - e) жеке
- 9. Құрамында оттегісі бар дезинфекциялаушы затқа ... жатады.
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) хлорамин
  - c) бриллиант көгі ерітіндісі
  - d) сулема ерітіндісі
  - e) йод
- 10. Инфекцияның таралу жолдарына жатпайды:
  - a) жалпы
  - b) аэрогенді
  - c) трансмиссивті
  - d) контактты
  - e) фекальды-оральды

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Қабылдау бөліміне 45жастағы еркек оң жақ саусақтарының сырт жағында жараның болуына шағымданып келді. Жарақатты бір апта бұрын алған. Қарағанда: жара 1,5*1,0см, шеті анық, шамалы инфильтрленген, қызарған, пальпациялағанда ауырады, ешқандай бөлінді жоқ, саусақтарының сыртқы жағындағы бұлшық ет біраз дірілдейді.

7. Болжам диагноз?

8. Тексеру жоспары.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 88 беті

29- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Лабораториялық және аспаптық зерттеу әдістеріне науқасты дайындау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АІЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;
- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Қазіргі заманғы құралдары визуализация жауап беретін келесі негіз қалаушы қағидаттары: безукоризненное сурет сапасы, жабдықтың қауіпсіздігі үшін де, пациенттер үшін де, медициналық персонал жұмысының сенімділігі.

Жұмыстың мақсаты: білім алу туралы аспаптық әдістері тексеру кезінде пациенттерді рентгенологиялық, эндоскопиялық және ультрадыбыстық зерттеулер.

.Аспаптық әдістері рентгенологиялық, эндоскопиялық және ультрадыбыстық зерттеулер
Зерттеу әдістері құрылымын және функцияларын органдардың көмегімен адам специальной аппаратураны аспаптық деп атайды. Олар мақсатында қолданылады дәрігерлік диагностика. Көптеген оның ішінде пациенттің қажет физикалық, психологиялық дайындау. Медбике міндетті түрде меңгеруі тиіс технологиясына дайындау науқастарды аспаптық зерттеулер.

.1 Рентгенологиялық зерттеу әдістері

Рентгенология (рентген) зерттеу негізделген қасиетінде рентген сәулелерінің әр түрлі дәрежеде арқылы енетін мата организм. Сіңіру дәрежесін рентгендік сәулелену байланысты қалыңдықты, тығыздықты және физика-химиялық құрамын, адамның органдары мен тіндерін, сондықтан тығыз органдар мен тіндерді (сүйек, жүрек, бауыр, ірі тамырлар) визуализируются экранда (рентген флюоресцирующем немесе телевизиялық) қабақ бояуы, ал өкпе мата салдарынан үлкен санының ауаның ұсынылған облысымен жарқын свечения. Вильгельм Конрад Рентген (1845-1923) — неміс физик-зерттеуші, қазақ рентгенология, 1895 ж. ашты X-сәулелер (рентген сәулелері). Арналған рентген бейнесін ішекті контрастпен көруге болады өзгерту саңылауы ішек, ұзындығын ұлғайтуға органның және т. б.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет. Соңғы бетте

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

1. Заманауи сатыдағы ауруханаішілік инфекцияның көбею жолдарының себептері:

а) дәрілік тұрақты микроорганизмдердің пайда болуы

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 89 беті

- b) халықтың санитарлы мәдениетінің жоғарлауы
- c) медициналық қызметкерлердің денсаулық жағдайын бақылауда
- d) медициналық қызметкерлердің вакцинация жасауы
- e) мекеменің науқасқа күтім жүйесіндегі дұрыстығы
- 2. Науқастың төсек жаймаларын (матрац, жастық, корпе) дезинфекциялау ... жүргізіледі.
- a) формалин буы және ауа буы бар камерада
- b) қайнатып жуу
- c) 2% хлорамин ерітіндісі
- d) кварцтау
- e) қағып желдету
- 3. 10% хлор ерітіндісін дұрыс дайындалғанда сақтау мерзімі:
- a) 1-3 күн
- b) 5-7 күн
- c) 10-12 күн
- d) 14-15 күн
- e) 1 ай
- 4. Бөлімшені ылғалды тазалау жүргізу үшін пайдаланатын дезинфекциялаушы ерітінді:
- a) 1% кальций гипохлорид ерітіндісі
- b) 10% хлорлы әк ерітіндісі
- c) 2% хлорлы әк ерітіндісі
- d) 0,5% хлорамин ерітіндісі
- e) 3% хлорамин ерітіндісі
- 5. Аурухана бөлмесін ылғалды жинау ... рет.
- a) 2
- b) 1
- c) 3
- d) 4
- e) 5
- 6. Егу бөлмесінде жалпылама тазалау жиілігі:
- a) аптасына 1 рет
- b) айына 1 рет
- c) аптасына 2 рет
- d) аптасына 3 рет
- e) күнделікті
- 7. Егу бөлмесін ағымды тазалауда қолданылады:
- a) 1% хлорамин ерітіндісі
- b) 10% хлорамин ерітіндісі
- c) 0,2% хлорамин ерітіндісі
- d) 5% хлорамин ерітіндісі
- e) 3 % хлорамин ерітіндісі
- 8. Дезинсекция дегеніміз ... .
- a) насекомдарды жою
- b) инфекцияны жою
- c) науқасты санитарлық өңдеу
- d) гигиеналық шаралар
- e) микробтарды жою
- 9. Аурухана ішілік инфекцияның алдын алу мақсатымен, бөлімшеде күнделікті жүргізілетін дезинфекция ... деп аталады.
- a) профилактикалық

ONTUSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 90 беті

- b) ошақты
c) ағымды
d) қорытынды
e) күрделі
10. Деохлор ... түрінде шығады.

- a) таблетка
b) ұнтақ
c) концентріленген ерітінді
d) гель
e) суспензия

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

12 жастағы қыз жедел ауырған, дене температурасы 38,5°C бас ауруы, әлсіздік, жұтынғанда ауырсыну пайда болды. Үйге учаскелік педиатрді анасы шақырды. Қарағанда: жағдайы орташа ауырлықта, белсенді емес, ұйқы мен тәбеті бұзылған. Дене температурасы 38,5°C, терісі бозғылт, құрғақ, тілі құрғақ, жабылған, бадамша безі, доға мен жұмсақ таңдай қызарған. Таңдай бадамшасы 1-2-дәрежеде ұлғайған, жабынды сұр-ақ түсті, шырыш беткейінен көтеріліп тұрады. Жабынды шырышпен тығыз жабысқан, қиын алынады, артынан қанталайды. Жақ асты және алдыңғы-мойын лимфа түйіндері ұлғайған, пальпациялағанда ауырады. Өкпесінде везикулярлы тыныс, сырыл жоқ. ТАЖ 21, жүрек тондары анық, ырғақты. ЖСЖ 108, іші жұмсақ, ауырсынусыз. Анасы жұқпалы науқаспен қатынас болғанын жолға шығарды.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі. Диспансерлік бақылау.

Ситуациялық есеп №2

2 жастағы науқаста ауру жедел басталған. Анасы жөтелге, мұрыннан су ағуға, дене температурасының 38°C көтерілуіне шағымданады. Үйінде үлкен баласы ЖРВИ ауырған. қарағанда: мұрыннан шырышты бөлініс, жөтел, конъюнктивит, ауызжұтқыншақтың қызаруы.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

30- сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы. Науқасты эндоскопиялық және рентгенологиялық зерттеулерге дайындау.

5.2. Сабақтың мақсаты:

Кәсіптік этика және деонтология қағидаттарын, мейіргерлік манипуляцияларды талдау және қабылдау қабілетін, мақсат қою және оған жету жолын үйрету.

5.3. Пәннің міндеттері:

- Мейіргерлік күтім жоспарын ұйымдастыруды білу;
- Науқастарға сапалы күтім көрсетуді үйрену;
- АГЖ алдын алуды үйрену;
- Медициналық ұйымдардағы қауіпсіз ауруханалық орта. Санитарлық - эпидемияға қарсы режимін сақтауды меңгеру;
- Науқастың функциональды жағдайын бағалауды үйрену;

ONTÜSTIK KAZAKHSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 91 беті

- Науқастардың жеке бас гигиенасын сақтауды үйрену;
- Медициналық ұйымдарда тағаммен емдеуді ұйымдастыруды меңгеру;
- Дәрі дәрімектерді қолдану жолдары мен әдістері, ішке қабылдайтын дәрі-дәрмектерді үлестіруді білу;
- Науқасты лабораториялық және аспаптық зерттеулерге дайындауды білу.

5.4. Тақырыптың негізгі сұрақтары.

Рентгенологиялық зерттеу әдістері

Рентгенодиагностика деп ағзаны рентген сәулесімен зерттеуді айтамыз. Оның негізгі тәсілдері – рентгеноскопия, рентгенография және рентгенофлюорография.

Рентгеноскопия - ішкі ағзаны рентгенмен көру және оның анатомдық –физиологиялық ерекшелігі мен қызметін зерттеу.

Рентгенография –ішкі ағзаларды рентгенге түсіру.

Рентгенофлюорография –рентген экранынан ірі флюорографиялау, бұл тәсіл жалпы сауықтыру және қалыпты диагностикалық зерттеулерде қолданылады.

Паренхимальды ағзалар (өкпе, жүрек, бүйрек) және сүйекке тексеруді дайындықсыз өткізуге болады. Ал қуыс ағзалар (ас қорыту жүйесі, тамыр, зәр шығару ағзалары, өт қабымен өт жолдары) тексерер алдында ерекше контраст затпен толтырылады.

Компьютерлі томограф.

Жиі қолданылатын рентгенологиялық зерттеу тәсілдері

1. Асқазан рентгеноскопиясы мен рентгенографиясы (асқазанмен қоса өңеш пен 12 елі ішекті де тексереді).
2. Өкпенің рентгеноскопиясы мен рентгенографиясы.
3. Бронхография –контрасты зат енгізгеннен кейінгі бронх ағашының бейнесі.
4. Ирригоскопия мен ирригография –тоқ ішекке қолданылады.
5. Холецистоскопия мен холецистография -өт қабы үшін қолданылады.
6. Холеграфия -өт жолдарына контраст жіберіп рентгенге түсіру.
7. Рентгеноскопия мен рентгенография –ішкі ағзаларды рентгенмен көру.
8. Көк тамыр арқылы урография –контрасты затты ағзаға жіберіп, бүйрек және есеп жолдарын рентгенге түсіру.

Рентгенконтрастты заттарды қолдану

Қуысты мүшелерді рентгензерттеу контрастты заттарды қолданумен жүзеге асады. Ас қорыту жолдарын зерттеу үшін барий сульфат, бронхтарды зерттеу үшін - йодолипол; урологияда - индигокармин 0,4%, 60% (76%) триомбаст; өт қалтасы және өт жолдарын зерттеу үшін - йопагност, 50% биллигност және т.б. рентгенконтрастты заттар қолданылады. Құрамында йод бар контрастты заттар аллергиялық асқынуларға алып келуі мүмкін. Сондықтан егуден алдын аллергоанамнез жинап, сезімталдыққа сынама жүргізу қажет.

5.5. Оқыту және оқыту әдістері (шағын топтар, пікірталастар, ситуациялық есептер, жұппен жұмыс, презентациялар, кейс-стади және т.б.).

5.6. Әдебиет.

Негізгі әдебиеттер

- Морозова, Г. И. Медбикелік іс негіздері М. : ГЭОТАР – Медиа, 2014. – 256 бет
- Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері: оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учебное пособие. –М. :«Литтерра», 2016. – 248 бет с.
- Вац, Н. Мейірбике ісі негіздері (жеке әлеуметтік топтардың науқастарына мейірбикелік күтім) = Основы сестринского дела (сестринская помощь по уходу за

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 92 беті

отдельными социальными группами лиц) :оқуқұралы / Н. Вац, Ә. Сабырханова, К. Қасенова. - ; Астана : Фолиант, 2011. – 280 бет. с. -

Қосымша әдебиеттер

•Мухина, С. А. Практическое руководство к предмету «Основы сестринского дела». –М. : ГЭОТАР – Медиа, 2014. – 512 с. -

•Нурманова, М. Ш. «Мейірбике іс негіздері»пәні бойынша мейірбикелік технологиялар стандарттарының жинағы: жинақ / М. Ш. Нурманова, Ж. Т. Матакова, Э. Т. Бейскулова ;Қарағанды : ЖК «Ақнұр», 2012. – 250 бет. с. -

5.7. Бақылау (сұрақтар, тесттер, тапсырмалар және т. б.)

Тесттер :

- Суық химиялық әдіспен ... стерильдеуге болады.
  - кесетін құралдарды
  - кеспейтін құралдарды
  - резеңкеден жасалынған бұйымдарды
  - астауышты, зәр қабылдағышты
  - науқастың ыдыс-аяғын
- 5% хлорлы әк ерітіндісін дайындау әдісі:
  - 5 литр су + 5 л 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - 10 литр су +50 мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - 10 литр су +500мл 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - 7 литр су + 3 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
  - 10 литр су + 1 литр 10% хлорлы әк ерітіндісі
- Хлорлы әк ерітіндісінің тұну ұзақтығы:
  - 24 сағат
  - 12 сағат
  - 6 сағат
  - 48 сағат
  - 1 ай
- Палатадағы максималды төсек орын саны:
  - 6
  - 4
  - 2
  - 10
  - 20
- Емдеу палатасында (1төсек орын есебімен) аудан нормативі ...кв.м.
  - 7
  - 3
  - 5
  - 10
  - 12
- Қолданылған қайшыны ... дезинфекциялайды.
  - 70% этил спирті ертіндісімен
  - 0,5% хлорамин ертіндісі
  - ағын сумен жуу
  - сутегі асқын тотығы
  - 0,5% новокаин ертіндісі
- Басты жуу,тырнақтардың алынуы жүргізіледі:
  - жеті күнде бір рет

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы Әдістемелік нұсқаулық		80-11-2024 ( ) 96 беттің 93 беті

- b) ластанғанына байланысты
- c) аптасына екі рет
- d) он күнде бір рет
- e) айына бір рет
- 8. Педикулезбен күрес үшін қолданылмайды:
  - a) сутегі асқын тотығы
  - b) 0,15% карбофос ерітіндісі, ниттифор
  - c) 10% сабын-керосин эмульсиясының сулы ертіндісі
  - d) 10% сірке қышқылы ерітіндісі
  - e) 70 % этил спирті
- 9. Сіркені жою үшін қолданылады:
  - a) жылы асханалық сірке су
  - b) сутегі асқын тотығы
  - c) сабынды су
  - d) сынапты май
  - e) қожалық сабыны
- 10. Азопирамды сынаманың қызғыш түске боялуы ... болуын білдіреді.
  - a) қанның қалдығы
  - b) жуғыш зат қалдығы
  - c) тоттану
  - d) хлорлы тотықтырғыш
  - e) тұз қалдығы

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

1 жастағы балада жоғарғы тыныс алу жолының зақымдалу белгілері пайда болды: мұрын бітелуі, шырышты бөлініспен, жөтел. Температурасы – 38,6°C. Қарағанда: терең жөтел, экспираторлы ентікпе, периоральді цианоз, өкпенің төменгі бөлігінде ұсақ көпіршікті сырыл, ТАЖ 56, ЖЖЖ 152, іші жұмсақ, ауырсынусыз, нәжісі, зәр шығаруы ерекшеліксіз.

1. Болжам диагноз?
2. Тексеру жоспары.
3. Емдеу принципі.

Ситуациялық есеп №2

2 жастағы науқаста ауру жедел басталған. Анасы жөтелге, мұрыннан су ағуға, дене температурасының 38°C көтерілуіне шағымданады. Үйінде үлкен баласы ЖРВИ ауырған. қарағанда: мұрыннан шырышты бөлініс, жөтел, конъюнктивит, ауызжұтқыншақтың қызаруы.

4. Болжам диагноз?
5. Тексеру жоспары.
6. Емдеу принципі.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 94 беті

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 95 беті

ONTUSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»	
«Мейіргер ісі-2» кафедрасы	80-11-2024 ( )
Әдістемелік нұсқаулық	96 беттің 96 беті